

**BUDAPESTI GAZDASÁGI FŐISKOLA
GAZDÁLKODÁSI KAR ZALAEGERSZEG**

Az innováció finanszírozása

Belső konzulens: Dr. Antal Anita Ph.D

Külső konzulens: Marosfalvi László

**Beke Anikó
Levező
tagozat
Pénzügy és
számvitel
szak
Számvitel
szakirány**

2015

NYILATKOZAT
a szakdolgozat digitális formátumának benyújtásáról

A hallgató neve: Beke Anikó
Szak/szakirány: Pénzügy-számvitel szak, Számvitel szakirány
Neptun kód: MU4ENI
A szakdolgozat megvédésének dátuma (év): 2015
A szakdolgozat pontos címe:

Az innováció finanszírozása

Belső konzulens neve: Dr. Antal Anita Ph.D
Külső konzulens neve: Marosfalvi László
Legalább 5 kulcsszó a dolgozat tartalmára vonatkozóan:
 innováció
 finanszírozás
 kis- és középvállalkozások
 kkv
 bank
 kérdőív

Benyújtott szakdolgozatom **nem titkosított** / **titkosított**.

(Kérjük a megfelelőt aláhúzni! Titkosított dolgozat esetén kérjük a titkosítási kérelem egy eredeti példányát leadni: a kérelem digitális másolatának a szakdolgozat digitális formátumában szerepelnie kell.)

Hozzájárulok / **nem járulok hozzá**, hogy nem titkosított szakdolgozatomat a főiskola könyvtára az interneten a nyilvánosság számára közzétegye. *(Kérjük a megfelelőt aláhúzni!)* Hozzájárulásom - szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett – egy nem kizárólagos, időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Felelősségem tudatában kijelentem, hogy szakdolgozatom digitális adatállománya mindenben eleget tesz a vonatkozó és hatályos intézményi előírásoknak, tartalma megegyezik a nyomtatott formában benyújtott szakdolgozatommal.

Dátum: Zalaegerszeg, 2015. május 19.

.....
hallgató aláírása

A digitális szakdolgozat könyvtári benyújtását és átvételét igazolom.

Dátum: 2015. MÁJ 19.

Budapesti Gazdasági Főiskola
Gazdálkodási Kar Zalaegerszeg Könyvtára
8900 Zalaegerszeg
Gasparich u. 18/A
Adószám: 15329822-2-42

.....
könyvtári
munkatárs

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	2
1. Az innováció	4
1.1. Innováció elméleti meghatározása	4
1.2. Az innováció szerepe, jelentősége hazai és nemzetközi viszonylatban.....	9
1.3. Az innovációs tevékenység finanszírozási lehetőségei.....	21
2. A KKV szektor helyzete és finanszírozása Magyarországon	26
2.1. A kis- és középvállalkozások fogalma, alapvető jellemzőik.....	26
2.2. Helyzetelemzés: a KKV-k hazai szerepe nemzetközi összehasonlításban	29
2.3. A KKV szektor finanszírozási sajátosságai	32
2.4. A KKV-k és az innováció kapcsolata	35
3. Az innovatív KKV-k finanszírozása a Budapest Bank Zrt. gyakorlatában	40
3.1. A Budapest Bank Zrt. bemutatása.....	40
3.2. A KKV-k innovációs tevékenységének finanszírozási lehetőségei a hitelintézetnél	41
4. Primer kutatás az innovatív KKV-k körében	45
4.1. Kutatási módszertan	45
4.2. Kérdőív eredményei	47
4.3. Interjú eredményei	57
5. Összegzés, javaslatok.....	60
Irodalomjegyzék.....	65
Mellékletek.....	68

Bevezetés

A kis- és középvállalkozói szektor (a továbbiakban: kkv) kiemelt szegmense a gazdaság szereplőinek, többek között a foglalkoztatásban, a fogyasztói igények rugalmas kielégítésében betöltött szerepüknél, jelentőségüknél fogva kiemelten fókuszálnak helyzetük, teljesítményük alakulására, a vállalkozói szegmens támogatására. Méretgazdasági hátrányuk kezelése kiemelt feladat, ezért az Európai Unió és az egyes kormányok is számos megoldással próbálják támogatni nagyvállalatokkal szembeni versenyhátrányuk csökkentését.

A vállalkozások **versenyben maradásának, fejlődésének kulcselemeként jelenik meg innovációs képességük és készségük** szintje, azaz teljesítményük, fejlődésük jelentős mértékben függ attól, milyen mértékben képesek megújulni, innovációs folyamatokban részt venni.

Míg a kkv-k helyzetét bemutató számos tanulmánnyal találkozhatunk, ugyanakkor a szektor innovációs szerepéről jóval kevesebb információ, felmérés, tanulmány áll rendelkezésre. Dolgozatomban **a szektor gazdasági jelentőségének** felvázolását követően **innovációs szerepük vizsgálatára vállalkozom**, ezen belül pedig **kiemelten foglalkozom az innovációs tevékenység finanszírozási lehetőségeivel**. A KKV szektort jellemző alultőkésítettség, a külső finanszírozási források korlátozottabb bevonhatósága mellett úgy gondolom, **az innovációs tevékenység finanszírozásához szükséges forrásbevonás** az innovációhoz kapcsolódó sajátos kockázatok miatt még nagyobb **problémát jelent** a vizsgált vállalkozói körnek. Az innováció ugyanis olyan kockázatokkal jár, amely a klasszikus finanszírozók számára már nem vállalható, szinte alig találni például a banki finanszírozási körben innováció finanszírozásra példát.

Az innovációs potenciál növelése, innovatív ötletek megvalósítása ugyanakkor mind az EU, mind a magyar gazdaság számára a 2014-2020-as időszakban is kiemelt célkitűzés, mind makro, mind mikro, azaz a vállalkozások szintjén a növekedés motorját jelenti. Ebből adódóan a

kérdéskör, az innováció megvalósításához elengedhetetlenül fontos pénzügyi erőforrás szükséglet biztosíthatóságának **vizsgálata**, kifejezetten a kkv szektor vonatkozásában **kiemelten bír aktualitással**.

Primer kutatásom részét képezi egy általam készített **kérdőív** eredményeinek kiértékelése, melynek során a **vállalkozások innováció finanszírozásával kapcsolatos gondolatait, véleményét** kívánom megismerni. Mindemellett elemzem egy kereskedelmi bank, a **Budapest Bank Zrt. hiteltermékeit**, kiemelten **az innováció finanszírozásába bevonhatóság szempontjából**. Primer munkámban továbbá **mélyinterjút** készítek a bank egyik tisztviselőjével is, hogy banki oldalról is információkat kaphassak az innováció finanszírozásának megítélését illetően. Kutatásom **célja, hogy eredményeimel, javaslataimmal elősegítsem a kisvállalkozói szektor innovációs tevékenységének hatékonyabb finanszírozását**.

1. Az innováció

1.1. Innováció elméleti meghatározása

Az innováció értelmezésére sokféle megfogalmazást találhatunk. Az alábbiakban időrendben mutatom be az egyes külföldi és hazai szakirodalmakban fellelt innováció definícióit.

Az osztrák közgazdász, **Schumpeter** (1939) szerint az innováció valami új létrehozását jelenti, amely lehet egy, a fogyasztók által még ismeretlen **termék**, vagy **termelési eljárás** (ideértve a termék még nem ismert kereskedelmi kezelését is), **új piacra való bejutás**, vagy új piac teremtése, **új nyersanyagforrások, félkész termékek forrásainak feltárása** akkor is, ha már léteztek, de a vállalkozás még nem használta, továbbá új szervezet kialakítása (1. ábra).

1. ábra: Az innováció 5 alapesete Schumpeter szerint

Forrás: Zsupanekné (2014) alapján saját szerkesztés

A fenti fogalom továbbfejlesztői **Downs és Mohr** (1976) voltak, akik szerint „az innováció bármely olyan eszköz, rendszer, folyamat, probléma, program, termék vagy szolgáltatás adaptációja, amely új a szervezet számára”.

Porter (1993) értelmezése szerint az innováció a versenyelőny folyamatos fenntartása érdekében végrehajtott fejlesztési lépések sorozata [Zsupanekné, 2014].

Dougherty (1996) megfogalmazásában az *„innováció egy új termék vagy szolgáltatás koncepciójának megalkotása, fejlesztése, gyártásfejlesztése, gyártása, piacra dobása és folyamatos menedzselése”*.

Chikán (1999) könyvében az innováció a fogyasztói igények új, magasabb minőségi szintű kielégítésének, a változásokhoz való alkalmazkodásnak az eszközét jelenti.

Az EU meghatározásában (2005) *„Az innováció a tudás alkalmazásának folyamata, a termékek és szolgáltatások, valamint ezek piacainak megújítása és növelés, új eljárások alkalmazás a termelésben, az elosztásban és a piaci munkában, a menedzsmentben, a szervezetekben és a munkafeltételekben, a munkaerő szakmai ismereteinek bővítése és megújítása.”* [Háry, 2014].

Az Oslo kézikönyv szerint (2005) az innováció *„egy új, vagy egy jelentősen javított termék (áru vagy szolgáltatás), vagy eljárás, egy új marketing módszer, vagy az új szervezeti módszer az üzleti gyakorlatban, munkahelyi szervezetben vagy a külső kapcsolatokban”*.

A hazai szakirodalomban **Vecsenyi** (2009) az innovációt a vállalati növekedés megjelenési formájaként értelmezi, *„ami lehet új termék, új technológia, új értékesítési piacok megszerzése kezdetben belföldön, később exportpiacokon, a beszerzési piacok megváltoztatása és alacsonyabb költségű beszerzéssel a versenyképesség javítása és olyan piaci szervezeti pozíció kiharcolás, ahol, ha átmenetileg is, csökkenthetik a versenyt”*.

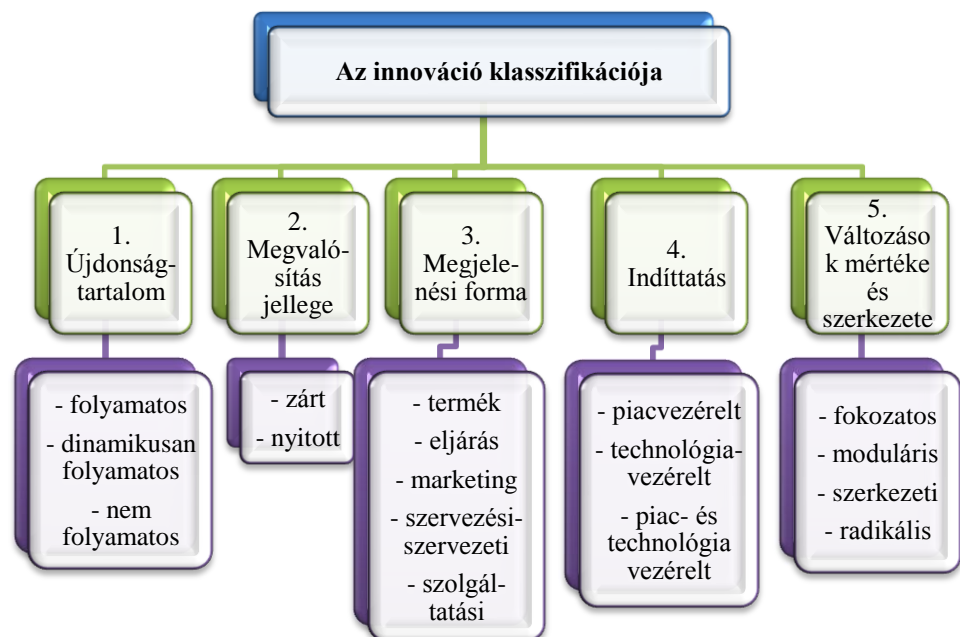
A fenti sokféleképpen megfogalmazott definíció tartalmának **szintetizálásából** véleményem szerint lényeges, hogy az innováció

- egy alkalmazott eszköz,
- kiindulópontja egy ötlet,
- kulcseleme az újdonság tartalom,
- a fogyasztói igények új formában történő kielégítését célozza.

Fontos megjegyezni, hogy **nem csak a saját fejlesztés** minősül innovációnak, hanem az is, ha a vállalkozás más cégektől, szervezetektől, kutatóintézetektől vagy egyetemektől veszi át az innováció tárgyát [Háry, 2014].

Szintén lényeges, hogy a **K+F tevékenységet ne vegyük azonosnak az innováció fogalmával**, függetlenül attól, hogy a két dolog összefonódhat. A kutatás-fejlesztés az innovációban megjelenhet, mint folyamat, alapvető célja pedig a kutatási eredmények létrehozása, amely nem azonos az innováció céljaként megfogalmazott piaci bevezetés szándékával. A kutatás-fejlesztés eredménye nem feltétlenül innováció, és nem minden innováció igényel kutatás-fejlesztési tevékenységet. Úgy gondolom, az utóbbi időben gyakran alkalmazott K+F+I rövidítés is utal a két fogalom elkülönülésére.

Az innovációt többféle módon is **csoportosíthatjuk** (2. ábra).

2. ábra: Az innováció klasszifikációja

Forrás: Zsupanekné, 2014 alapján saját szerkesztés

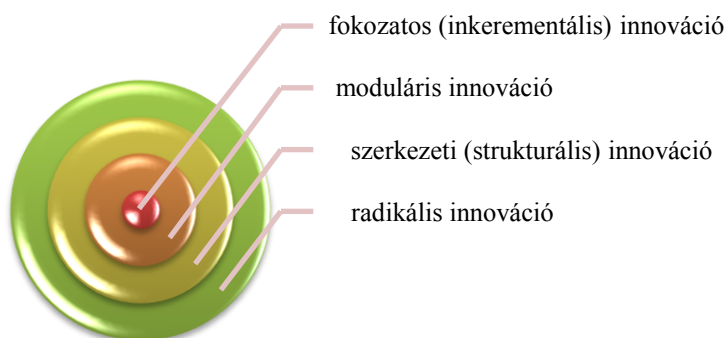
Ha az innovációt **újdonságtartalma** (1) alapján vizsgáljuk, tulajdonképpen az alapján különítjük el az egyes típusokat, hogy milyen mértékben van szükség az innováció eredményének használatához új ismeret, szakértelem, jártasság megszerzésére. Ennek alapján a **folyamatos** innováció típusánál jellemző, hogy nincs szükség új ismeretek megszerzésére, a **dinamikusan folyamatos** innováció a fogyasztás addigi módjának megváltoztatásának ellenére szintén nem igényel külön szakértelmet, míg a **nem folyamatos** innováció outputjának használata új ismeret elsajátításával jár.

Az innováció **megvalósításának jellege** (2) szerinti elkülönítésben annak van szerepe, hogy az innovációt megvalósító vállalkozás milyen mértékben támaszkodik saját, illetve külső erőforrásokra. **Zárt innováció** esetében a vállalkozás kizárólag saját erőforrásaira, képességeire alapozva hajtja végre az innovációt, **nyitott innováció** esetében pedig a vállalkozáson kívüli erőforrások (pl. szakemberek, új ismeretek, technológiák, pénzügyi források stb.) bevonására is sor kerül. Ekkor kiemelt szerepe van a külső szereplőkkel történő megfelelő együttműködések kialakításának.

Az innováció **megjelenési formái** (3) szerinti elkülönítés tulajdonképpen azt jelenti, hogy az innovációt aszerint csoportosítjuk, hogy az innovációs folyamatot konkrétan min hajtjuk végre, illetve mi annak az outputja. A **termék-innováció** során új, vagy megújított tulajdonságú, illetve rendeltetésű áru vagy szolgáltatás létrehozása történik. **Eljárás-innováció** esetében új, vagy jelentősen megújított módszer kerül kialakításra a termelésben, szállításban. Amikor a terméktervezésben, a csomagolásban, a piacra történő bevezetési módban, a reklámozásban, vagy az árképzésben jelentős változást eredményező új marketing-módszereket vezetnek be, **marketing-innovációról** beszélünk. **Szervezési-szervezeti innováció** esetében egy vállalkozás üzleti gyakorlatában, a munkaszervezésben, vagy a külső kapcsolataiban új szervezési-szervezeti módszerek megvalósítására kerül sor. A **szolgáltatási innováció** során pedig új vagy jelentősen javított

szolgáltatási elképzelések és szolgáltatás-fajták bevezetése történik, a szolgáltatási infrastruktúrának, a vevőállomány-feldolgozásának, az üzleti modelleknek, a kereskedelmi folyamatoknak, a szolgáltatás termelékenységének az innovációja valósul meg.

Az **innováció indíttatása szerinti** (4) csoportosítás azon alapul, hogy milyen motiváció alapján kezdi el a vállalkozás az innovációs folyamatot. Amennyiben az innováció egy, már a fogyasztók részéről megjelenő és mérhető piaci igényre válaszolva történik, **piacvezérelt innovációról** beszélhetünk. A **technológiavezérelt** innováció a technikai fejlődésre alapoz, a lehetőségek új piaci kihasználását, megfelelő üzleti hasznosítását célozza meg. Amikor a mind a technológiai, mind a piaci indíttatás megvan a fejlesztéshez, azaz a két fenti hatás együttesen jelenik meg, akkor **piac- és technológiavezérelt** típusról beszélünk.

3. ábra: Az innováció hierarchiája a változások mértéke és szerkezete szerint

Forrás: saját szerkesztés

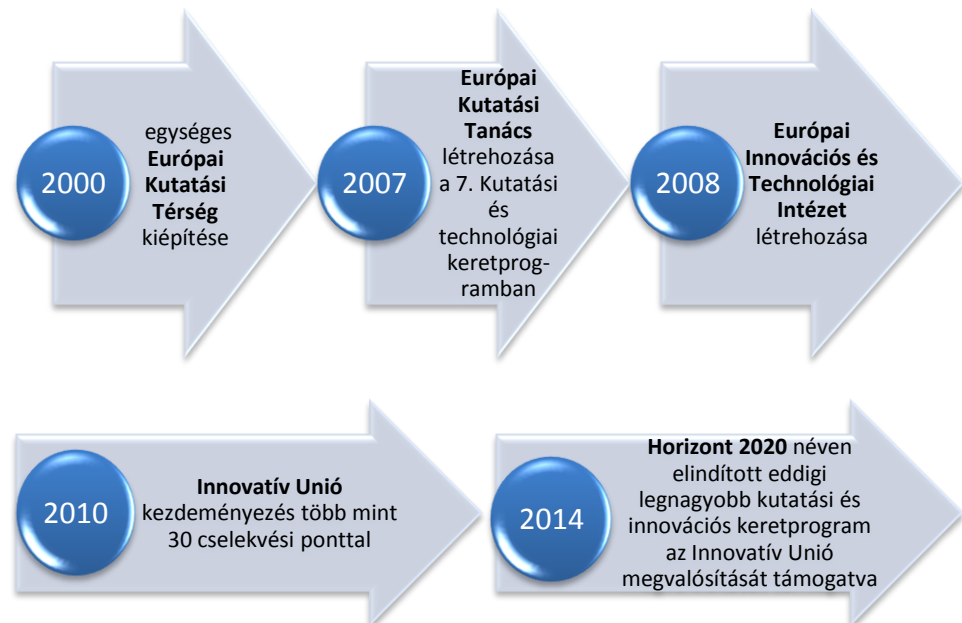
Végül, ha megfigyeljük a **változások mértékét és szerkezetét** (5), amelyet az innováció eredményezett, elkülöníthetjük a **fokozatos**, vagy idegen szóval inkrementális innovációt, amelynek során a meglévő alkatrészek és részegységek, illetve ezek bevált szerkezeti változtatásán keresztül történik a fejlesztés, a **moduláris innovációt**, amikor a strukturális keretek megmaradnak és a szerkezeti elemek kerülnek megújításra, a **szerkezeti vagy más néven strukturális innovációt**, amikor a működési elv megtartása, de a teljesítmény növelése mellett az eredeti alkatrészek helyett újak kerülnek bevezetésre, és a **radikális**

innovációt, amely minden tudáselem lecserélődésével jár. A fenti, egyre nagyobb változást eredményező innováció típusai hierarchikusan is ábrázolhatók (3. ábra).

1.2. Az innováció szerepe, jelentősége hazai és nemzetközi viszonylatban

Az innováció egyre felértékelődő **szerepe** vitathatatlan. A tudás hasznosításából adódó alkalmazkodási képesség mind **mikro**, azaz vállalati szinten, mind **makroszinten** értelmezhető, mivel a *vállalati versenyképesség* kulcseleme, a *nemzetgazdaság dinamikus növekedésének* – a fejlődőképes, sikeres vállalkozásokon keresztül is – pedig forrása az innováció. Az innováció **társadalmi funkciója** pedig az *életminőség javulása*.

Az **EU versenyképessége** javításának innovációs alapokra helyezése (4. ábra) az amerikai és japán termékek piaci sikereivel, a kínai és indiai (olcsó termékek miatti) verseny erősödésével párhuzamosan kiemelten fontos.

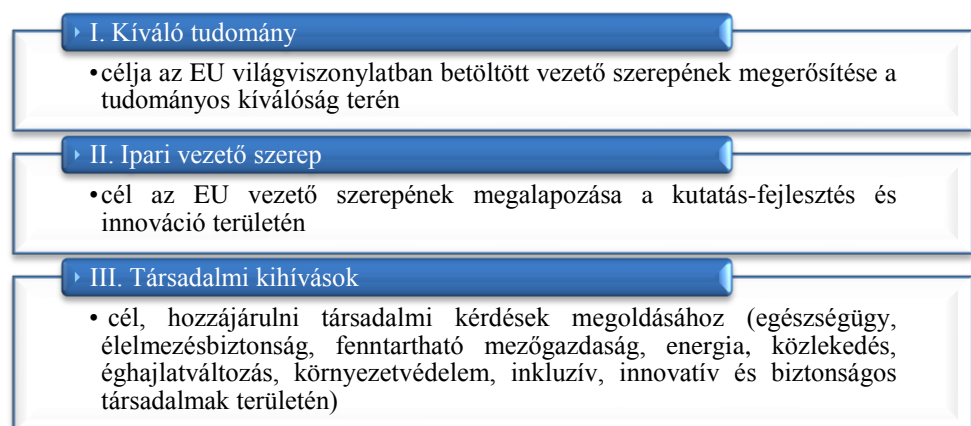
4. ábra: Az EU kutatási politikájának főbb állomásai 2000-től

Forrás: Európai Bizottság, 2014 alapján saját szerkesztés

Az Unió stratégiai szempontból először a 2001-2010-re vonatkozó **Lisszaboni Programjában** döntött a versenyképesség javítását támogatva az innovációs erőfeszítésekről, a tudás-gazdaság intenzív fejlesztésekről. A program célkitűzései teljesülésének lassú, céloktól lemaradó haladása miatt az Európai Bizottság az **Európa 2020 stratégia** keretében kiemelten kezeli az innováció feltételeinek a kutatás és fejlesztés valamennyi lépésén keresztül történő javítását. Az EU célja, hogy a tagországok GDP-jük 3%-át K+F+I-re költse. Az Eurostat legfrissebb, 2013-as adatai szerint az átlagos ráfordítás a GDP arányában 2% volt [Profit7.hu, 2015].

A 2020 Program **innováció-orientált** szemléletű, egyik kiemelt **célja az innovatív termékek és szolgáltatások létrehozásának támogatása**, az innovációs lánc minden szakaszában (a kutatástól a piaci hasznosításig) támogatás nyújtása, és ezen kereteken belül kiemelten a **kkv szektor segítése**. Újdonság, hogy egy kkv szektorba tartozó vállalkozás 2014-től önállóan is pályázhat (korábban csak nemzetközi konzorciumi részvétel keretében volt lehetőség). A Program pályázataival közvetlenül Brüsszelből is nyerhetők források.

A Program **három pillérre** épül (5. ábra), melyből a II. pillér emeli ki elsődlegesen az innováció szerepét. Az innováció erősítését a kulcsfontosságú technológiák támogatásával, a tőkéhez való szélesebb körű hozzáférés megteremtésével, valamint a kis- és középvállalkozások segítségével kívánják elérni.

5. ábra: A Horizont 2020 Program pillérei

Forrás: <http://www.h2020.gov.hu/horizont2020-program>

A II. Pillérhez a teljes költségvetés mintegy 22%-át (17 016 millió EUR-t) rendeltek, amely az alábbi három területre¹ kerül elosztásra:

1. **Vezető szerep az alap és ipari technológiák területén**, mely támogatja a kutatási, fejlesztési, demonstrációs és standardizálást elősegítő tevékenységeket, ösztönzi a különböző technológiai területek együttműködését, a felhasználók projektbe történő bevonását.
2. **Kockázatfinanszírozáshoz való hozzáférés**, mely az innovációvezérelt cégeknek és projekteknek a hitel- és tőkefinanszírozási eszközökhöz (pénzügyi, hitel, garancia, viszontgarancia, hibrid, mezzanine és tőkefinanszírozási eszközök) történő hozzájárását támogatja.
3. **Innováció a kkv-k számára**, mely támogatást kíván nyújtani a kutatás-fejlesztési és innovációs projektek számára, és kedvező ökoszisztéma kialakítását célozza meg a kkv-k innovációja és növekedése érdekében. Az alkalmazott eszközök az alábbiak:
 - KKV eszköz, amely az innovatív ötlettől a piacra vitelig, három fázisban támogatja a projekt megvalósítását;
 - EUROSARS program, amely segíti a K+F intenzív kkv-k transznacionális együttműködési projekteken való részvételét;
 - innovációt támogató szolgáltatások kifejlesztését segítő pályázatok támogatása.

Hazánkban az innováció és technológia politika az 1990-es évek végéig az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB), mint kormányzati hivatal irányítása alatt működött. 2000-től az innovációnak az ország fejlődésében betöltött kitüntetett szerepe felismerésével jelentős változások mentek végbe a kormányzati politikában. Ennek következtében átalakult a kutatás-fejlesztés politika intézményi és finanszírozási rendszere, amely a *Széchenyi Tervben* öltött testet. 2002-től a Gazdasági és Közlekedési minisztérium lett az innováció-politikáért

¹ <http://www.h2020.gov.hu/horizont2020-program> alapján

felelős minisztérium. Az innovációpolitikai célkitűzések az alábbiak voltak:

- információ- és tudásáramlás erősítése,
- a hazai munkaerő tudás- és képzésszerzésének elősegítése,
- a külföldi közvetlen tőkebefektetések csúcstechnológiai ágazatokba terelése,
- a gazdaság komputerezésének felgyorsítása [Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal, 2009].

A Széchenyi Terv részét képezte a *Tudomány- és Technológiapolitika 2000* elnevezésű dokumentum, amely a tervezett intézkedéseket tartalmazta. Az új irányvonal eredményeképpen ezen időszak elején a K+F-intenzitás² megközelítette a GDP 1%-át.

A követő időszak legfontosabb változásai [Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal, 2009]:

- A 2002-től jelentősen megszorult állami költségvetési lehetőségek miatt a Széchenyi Tervben meghirdetett tevékenységek csökkentésre kerültek, és az elkészült *Új Nemzeti Fejlesztési Tervben* (NFT) a K+F és az innováció politikai prioritásként emelte ki. Az új NFT-ben szereplő innovációs program kiemelt céljai: innováció-barát szabályozás kialakítása, hazánk vonzó helyszínné alakítása a K+F befektetések számára, a szellemi tulajdonjog védelmének megerősítése, a kkv-k innovációs potenciáljának támogatása, a vállalati és tudományos szektor közötti kapcsolat erősítése, a K+F-infrastruktúra javítása.
- A 2003. évi XC. törvénnyel a K+F, valamint az innováció hazai finanszírozására létrehozták a *Kutatási és Technológiai Innovációs Alapot* elkülönített állami pénzalapként. (2015-től Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapnak nevezzük és a hatályos szabályozást a 380/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet tartalmazza).
- 2004-ben létrehozták a kormány technológiai-politikájáért felelős *Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatalt* (NKTH). Fő feladata a

² K+F intenzitás a bruttó K+F ráfordítások GDP %-ában meghatározott értéke.

KFI-programok kidolgozása, nemzetközi K+F-együttműködések és kapcsolatok ápolása, valamint az Innovációs Alap kezelése volt.

- A 2004-es uniós csatlakozással az innovációt is támogató EU Strukturális és Kohéziós Alapjaiból nyújtott támogatásokra megnyílt az ország jogosultsága.
- 2007-ben elfogadták az *Új Magyarország Fejlesztési Terv, Magyarország Stratégiai Referenciakerete 2007-13 – Foglalkoztatás és Növekedés (ÚMFT)* nevű dokumentumot, és a kormány *Középtávú Tudomány-, Technológia és Innovációpolitikai Stratégiáját és Intézkedési Tervét*. Az ÚMFT célkitűzéseit megvalósító operatív programok közül a Gazdaságfejlesztési Operatív Program (GOP) tartalmazta a hazai gazdaság versenyképességének javításával összefüggésben a kutatás-fejlesztés és innováció támogatását. Az Innovációpolitikai Stratégia 2013-ra a gazdaság hajtómotorjaként a tudást és az innovációt jelölte meg, számszerűsített indikátorként pedig a K+F intenzitásra 2010-ig az 1,4%, 2013-ra pedig az 1,8% elérését tűzte ki célul. A Stratégia négy innovációpolitikai területet határozott meg: a vállalkozások K+F+I tevékenységének erősítése, a nemzetközileg is versenyképes KFI-kapacitások, központok kiépítése, tudás erősítése és a KFI-kapacitás erősítése régiós szinten. A kiemelt technológiai területek: infokommunikációs technológiák, élettudományok és biotechnológia, anyagtudomány és nanotechnológia, megújuló energiaforrások technológiái, környezeti technológiák. A stratégiaileg megcélzott iparágak pedig: gyógyszeripar, vegyipar, IT és elektronikai ipar, gép- és járműipar, élelmiszeripar, innovatív szolgáltatások.
- A 2008-ban induló nemzetközi pénzügyi válságból való kilábalást, a fejlett európai országokhoz történő felzárkózást az innováción keresztül ösztönző *Új Széchenyi Terv (ÚSZT) Tudomány-Innováció Programja*³ tartalmazza. Az ÚSZT a 2011-

³ Forrás: 5. Tudomány-Innováció Program

2013 közötti időszakban rendelkezésre álló 2000 milliárd forintnak megfelelő európai uniós források hatékony és eredményes felhasználását alapozta meg. A Program legfontosabb célként az ország versenyképességének növelését, a magas szellemi hozzáadott értéket jelentő munkahelyek létrehozását, a fenntartható fejlődést és a lakosság életminőségének javítását tűzte ki célul. A hazai K+F+I GDP arányos ráfordítások értékét az évtized végére 2%-ban jelölte meg.

- A 2013-2016-os időszakra vonatkozó *Jedlik-terv*⁴ az innováció szellemi eredményének jogi oltalmát is biztosító szellemi tulajdon védelme területén kitűzött középtávú célkitűzéseket tartalmazza. A Terv négy pillért foglal magában: iparjogvédelem az innováció és versenyképesség növelése érdekében, szerzői jogvédelem megcélózva a kreatív iparágak fellendítését, szellemitulajdonvédelem és a szellemitulajdon-védelmi intézményi teljesítőképesség fokozása.
- A 2014-2020 közötti tervezési időszakra a *Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia* fogalmazza meg az innovációs célkitűzéseket, amelynek során Strukturális és Kohéziós Alapokból érkező pénzügyi források közel egy tizedét - több mint kétszeresét a korábbi programozási időszakhoz képest - kívánja a K+F+I-re fordítani. A meghatározott indikátorok szerint hazánk 2020-ra az innovációs intenzitást 1,8%, 2030-ra pedig 3%-ra fogja növelni. Az időszak kiemelt célkitűzései: a nemzeti innovációs rendszer szereplőinek a globális innovációs folyamatok egyenrangú szereplőivé válása az innovációs és gazdasági teljesítményük növelése révén, fenntartható tudásgazdaság, környezeti fenntarthatóság az ún. zöld gazdaság térnyerésével, társadalmi fenntarthatóság a humán és társadalmi tőke fejlesztésével és a gazdasági fenntarthatóság innovációs potenciál fejlesztése révén [Nemzetgazdasági Minisztérium, 2013].

⁴ Forrás: Jedlik-terv, Nemzeti stratégia a szellemi tulajdon védelmére 2013-2016

- Miután a kutatás infrastrukturális színvonala nemzetközi versenyképességet meghatározó tényező, a Kormány az Európa 2020 stratégiához kapcsolódóan a kutatás-fejlesztési és innovációs teljesítményének növelésére irányuló célkitűzések elérése érdekében fogadta el a *Kutatási Infrastruktúrák Magyarországon* dokumentumot, mely a kutatási infrastruktúra fejlesztésében követendő irányvonalat határozza meg [Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/1].
- A *Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia (S3)* szintén a 2020 stratégiához kötődően a kutatás-fejlesztési és innovációs teljesítmény növelésére irányuló célkitűzések elérése érdekében került elfogadásra. A stratégia elkészítése minden tagállam számára az 1303/2013-as EU rendelet alapján kötelező, és az EU-s források felhasználásának feltétele. Célja, hogy az EU céljaival összhangban kerüljenek a források felhasználásra. A dokumentum azon irányokat jelöli ki, amely mentén az új programozási időszak végére a K+F+I-t a leginkább fenntartható módon és a legnagyobb társadalmi és anyagi hasznosulás mellett lehet segíteni [Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2].

Az innovációpolitika hazai jogszabályi környezete

1. táblázat

Innovációhoz kapcsolódó jogszabályok
380/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap működtetésének és felhasználásának szabályairól;
381/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet egyes kormányrendeleteknek a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény hatálybalépésével összefüggő módosításáról
1221/2012. (VII. 2.) Korm. határozat a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság létrehozásáról és a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság létrehozásával összefüggésben egyes kormányhatározatok módosításáról;
140/2012. (VII. 2.) Korm. rendelet a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottságról;
2014. évi LXXVI. törvény a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról.

Forrás: Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal honlapja, Jogszabályok alapján szerkesztve⁵

⁵ <http://nkfi.gov.hu/szakpolitika-strategia/innovaciopolitika>

2008 júniusától az innovációs politikáért **felelős minisztérium** a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, 2010 májusától pedig Nemzeti Fejlesztési Minisztérium néven fut. Az innovációpolitikával összefüggésben több **jogszabály** is készült (1. táblázat).

Kifejezetten az **innovációra vonatkozóan viszonylag kevés adat** áll rendelkezésre, az egyes tanulmányok alapvetően a K+F tevékenységgel kapcsolatos értékeket közlik, amely bár összefüggésben hozható az innovációval, de mint a dolgozatom elején említettem, a két fogalom nem azonos⁶. Munkámban az általam fellelt legfrissebb **szekunder adatokkal** kívánom szemléltetni az innovációval kapcsolatos trendeket.

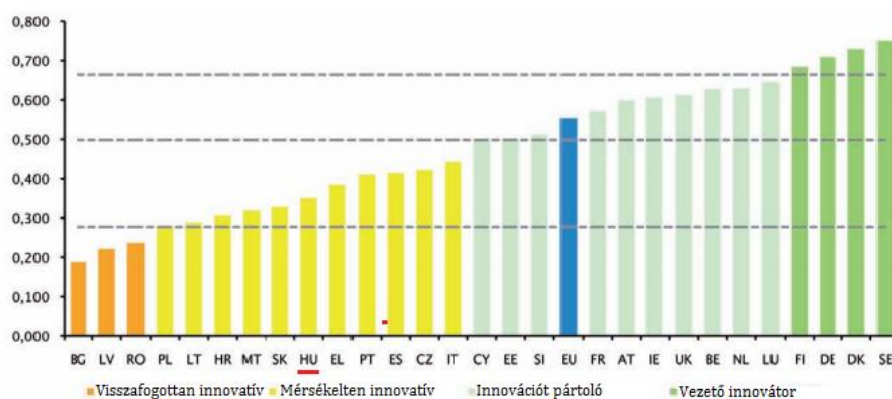
Egy 2014-es felmérés [Profit7.hu,2015] szerint az innovációs vagy kutatási célú befektetések száma 2006 és 2013 között az EU egészében a 1,7%-kal nőtt. Az Unió, bár közelíti az USA és Japán szintjét, versenyhátránya csak lassan csökken, mert jelentős különbségek vannak a tagországok és régiók teljesítménye között. Utóbbiak ötödénél az innovációban visszaesés volt. A felzárkózási folyamatot lassította a 2008-ban kezdődött válság is. Európában - az Unió országokat is megelőző - Svájc vezető szerepét kell megemlíteni az innováció kapcsán. Világviszonylatban pedig Dél-Korea előretörésére kell figyelni, amely szintén nagyobb teljesítményt tud felmutatni az EU-nál az innováció területén.

Az utóbbi évek **kedvező tendenciája** az Unión belüli kutatási rendszerek nyitottabbá válása, melynek következtében erősödött a vállalkozások együttműködése és javult a tudás piaci hasznosításának lehetősége. Szintén kedvező irányú változás a szabadalmak és licencek után külföldről befolyó bevételek növekedése, és a K+F-re fordított közkiadások 1,8%-os növekedése. Ugyanakkor **csökkentek** az európai

⁶ „A szabadalmak száma és a k+f-kiadások tükörképei egy ország innovációs kapacitásainak ... és meglepően szoros az összefüggés az egyes országok 2004-2009 közötti k+f-kiadásai és a 2011-es GDP-növekedési teljesítményük között.” [Portfólió, 2012]

cégek **kockázati tőkebefektetései** és a nem kutatás-fejlesztési célú innovációs kiadásai.

Az EU országait nézve az ún. *vezető innovátor* csoportban valósul meg a legtöbb innovációs vagy kutatási célú befektetés (6. ábra). Ebbe a szegmensbe Svédország, Dánia, Németország és Finnország tartozik, amelyek valamennyi innovációval összefüggő vizsgált dimenzióban kiemelkedő teljesítményt nyújtottak. A csoport két szélső országa: Németország, amely a legnagyobb növekedést, a másik pedig Svédország, amely a legkisebb növekedést érte el az innováció területén.

6. ábra: Az EU tagországok innovációs teljesítménye egy 0-tól 1-ig értékelő skálán, 2011-2012-ben

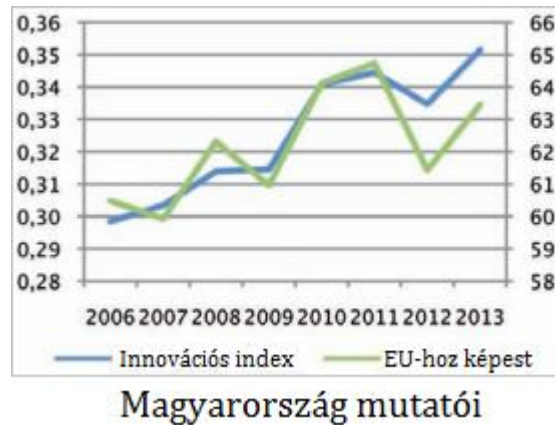
Forrás: Profit7.hu, 2015

Az EU tagországai között **hazánk „mérsékelten innovatív”** jellemzőt kapott az innovációs vagy kutatási célú befektetések számának 2,4%-os növekedése, illetve az innovációs teljesítmény dimenzióinak⁷ értékelése alapján. A mérsékelten innovatív kategóriába az EU-átlaga 50-90%-át elérő teljesítményű országok tartoznak. A csoportban harmadik helyet elérő hazánk mellett Horvátország, Csehország, Görögország, Olaszország, Litvánia, Málta, Lengyelország, Portugália, Szlovákia és Spanyolország tartozik ebbe a kategóriába. Az első helyen Portugália, a

⁷ A 8 dimenzió - emberi erőforrások, K+F rendszer, pénzügy és támogatás, vállalati beruházások, kapcsolatok és vállalkozói szellem, szellemi tulajdon, innovátorok, gazdasági hatások – 25 szempont szerinti összesített értékét foglalja magában az innovációs teljesítmény [Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2].

második helyen Litvánia szerepel. A legnagyobb ütemű növekedés Portugália, Észtország és Lettország esetében volt, de csak Lengyelország tudott kategóriát váltani, azaz átlépni a visszafogott kategóriából a mérsékelt innovatív országok közé.

Az innovációs teljesítményt mérő (7. ábra) mutatók közül *hazánk egyedül a "gazdasági hatások" dimenzióban* (pl. a foglalkoztatásban elért innovációk gazdaságra gyakorolt hatása, a prémium, high-tech termékek exportjának hozzájárulása a kereskedelmi mérleghez, szabadalmak és licencek külföldi értékesítése) érte el a mérsékelt innovatív csoportban a legjobb eredményt, de ez a teljesítmény még így is az EU-átlag alatti.

7. ábra: Magyarország Innovációs Indexének alakulása, 2006-2013

Forrás: Profit7.hu, 2015

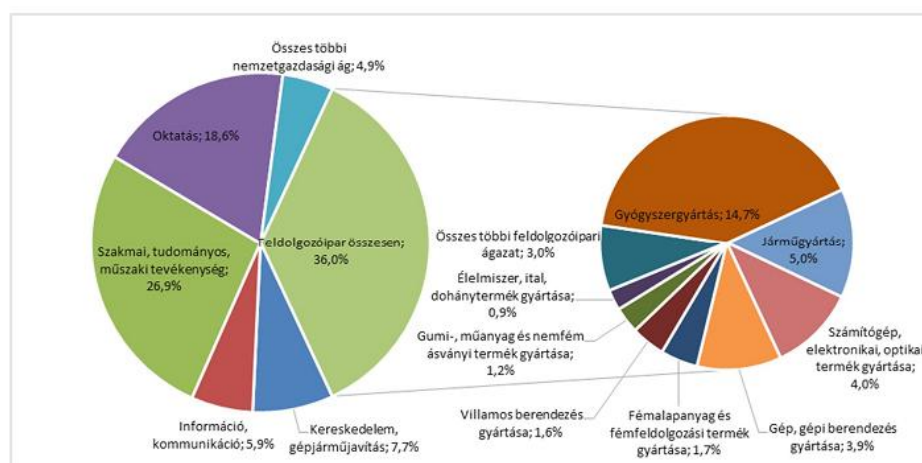
Magyarország vonatkozásában egyébiránt **három erősséget** emeltek ki:

- a szabadalmi és licenc szerződések kapcsán a magas külföldről származó bevételeket,
- a nemzetközi együttműködéssel készült tudományos publikációk számának növekedését és
- a gyorsan növekvő, innovatív cégek számának emelkedését.

Ugyanakkor hazánk esetében az **EU-átlag alatti** a felsőoktatásban doktori címet és a felsőfokú végzettséget szerzők száma.

Hazánkban a **K+F ráfordítások** a GDP arányában 30%-kal nőttek 2008 óta és 2013-ra 1,44%-ra, mely az eddigi legmagasabb szintre emelkedett [Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2].

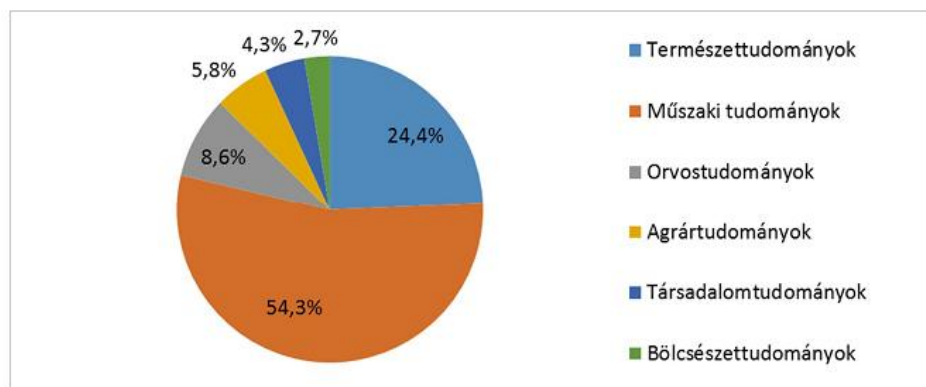
Az ágazati szerkezetet vizsgálva (8. ábra) a K+F ráfordítások elsősorban a **feldolgozóiparban** realizálódtak, amelyen belül a **gyógyszergyártásban** költötték el a források nagy részét. A feldolgozóiparban még két ágazatot lehet kiemelni: a járműgyártást és a számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártásának területét. A nemzetgazdasági ágak közül a feldolgozóipart követően a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység és az oktatás szerepel még nagyobb súllyal a K+F ráfordításokból.

8. ábra: A K+F ráfordítások nemzetgazdasági ágak és a feldolgozóipari ágazatok közötti megoszlása, 2012

Forrás: Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2

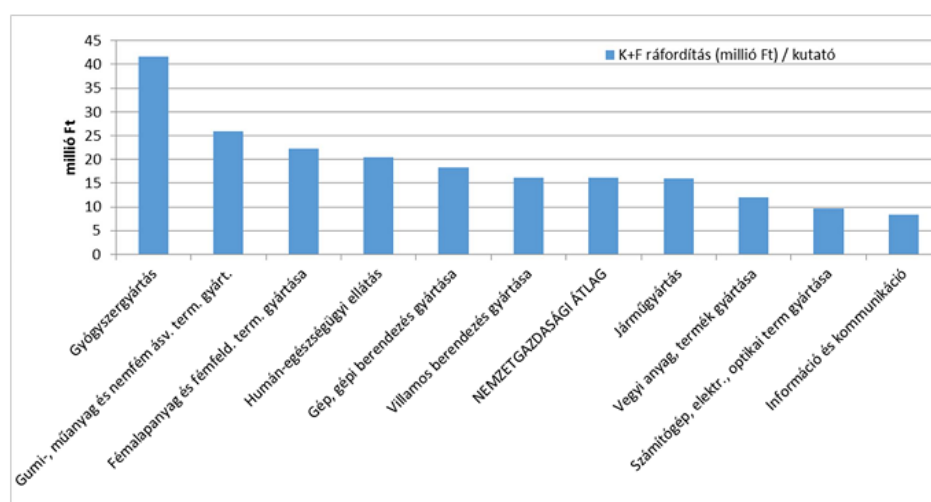
A K+F ráfordítások több mint fele **műszaki területhez** kötődik, közel negyede a természettudományok területén került elköltsékre (9. ábra). A felsőoktatási kutatásokban viszont az orvos-, a társadalom- és bölcsészettudományok dominálnak.

9. ábra: A K+F ráfordítások egyes tudományterületek közötti megoszlása, 2012

Forrás: Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2

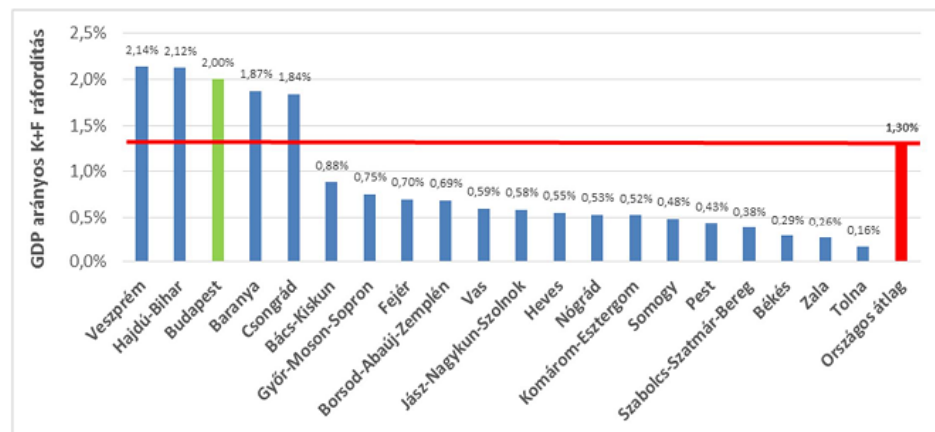
Mivel a K+F ráfordítások mértéke alapvetően függ az alkalmazott technológiától, az ágazati jellegzetességektől, az infrastruktúra értékétől, az eszközigenytől stb., ezért **az egyes ágazatok ráfordításigénye jelentősen különbözik**. Az említett függés okán értelemszerűen a *gyógyszergyártásban a legmagasabb* az egy kutatóra jutó K+F ráfordítás, ugyanakkor a GDP termelésben nagyobb szerepet játszó *járműgyártás* esetében ugyanezen ráfordításigény jóval *alacsonyabb*. Szintén a nemzetgazdasági átlag alatt van az innovativitás és gazdasági jelentőség szempontjából is kiemelt információ és kommunikációs ágazat ráfordítás-igényessége (10. ábra).

10. ábra: Egy kutatóra jutó vállalati K+F ráfordítás egyes gazdasági ágban és ágazatban, 2012

Forrás: Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2

Magyarországon belül jelentős **területi egyenlőtlenséget** láthatunk a K+F ráfordítások mértékében. Az országos átlagértéket meghaladóan teljesít Veszprém, Hajdú-Bihar, Baranya, Csongrád megye és Budapest, ugyanakkor a többi megye teljesítménye jelentősen elmarad az országos átlagértéktől. A legkevesebb K+F célú ráfordítás Tolna megyében történt (11. ábra).

11. ábra: A GDP arányos K+F ráfordítások megyénként, 2012

Forrás: Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2

A területi egyenlőtlenség a K+F-ben dolgozók számának alakulásában is megfigyelhető. Az ország hozzávetőlegesen 24 ezer kutatójának harmada Budapesten tevékenykedik.

1.3. Az innovációs tevékenység finanszírozási lehetőségei

A finanszírozás egy sokféle tevékenységből álló **komplex folyamatként** értelmezhető, melynek során a különböző megoldások tervezését és felkutatását, az egyes alternatívák összehasonlítását, az optimális forrásösszetétel kialakítását, a kiválasztott forrás(ok) igénybevételét, esetleges visszafizetését végezzük el, miközben folyamatos értékelést (monitoringot) végzünk. Az **innováció finanszírozása sajátos**, mert gyakran *jelentős pénzügyi igényt* jelent, továbbá speciálisabb, az innovációs folyamat *kimenetelét is meghatározó megoldások* is szóba jöhetnek (pl. kockázati tőke), és az innovációhoz kapcsolódó *jellegzetes*

kockázatok miatt pedig jelentős kockázati felárat tartalmazhat a finanszírozás ára [Antal-Balázsné, 2014].

Alapvető tendencia, hogy a **hazai vállalkozások** a fejlett országokhoz képest **jóval kevesebb külső forrást tudnak bevonni** növekedésük, illetve az innováció finanszírozására. A hazai vállalkozások döntő többsége, 80%-a hitel nélkül gazdálkodik szemben a fejlett országok 15-20%-os arányával. Ennek oka a kkv-k hitelképességének hiányában rejlik, de másik oldalról a banki szektor sem tekinti célcsoportjának a speciális kockázatokból eredően és méretgazdasági okokból sem az innovatív kkv-k csoportját. Jellemző probléma kínálati oldalról az információs aszimmetria az innováció finanszírozását illetően, melynek során a finanszírozó nem rendelkezik elég, és számára értelmezhető információval a finanszírozás tárgyát, kockázatát illetően [Háry, 2014].

Az előbbiekből adódóan az innováció finanszírozásának **elsődleges forrása belső forrás** , vagyis a vállalkozásnál képződött *tárgyévi (mérleg szerinti) eredmény* , illetve az előző évek felhalmozott eredményét tartalmazó *eredménytartalék* (2. táblázat). További belső forrás keletkezhet az árbevételből megtérülő *értékcsökkenés* révén, melynek nagyságrendjét a vállalkozás amortizációs politikája határozza meg. Belső források szabadíthatók fel a *működés racionalizálása által is* , úgymint

- a vevők futamidejének csökkentése;
- a szállítók futamidejének növelése;
- a készletek forgási sebességének növelése, a forgási idő csökkentése;
- a készletek csökkentése,
- a feleslegessé vált eszközök hasznosításából, értékesítéséből származó bevételek révén.

Belső forrásokkal a vállalkozás azonban csak akkor tud számolni, ha azok egyáltalán *rendelkezésre állnak* , elérhetőek, mert mint korábban említettem, a kkv szektort alultőkésítettség jellemzi. A belső forrásfelhasználás esetében **számolni kell** az ún. *opportunity cost* -tal, amely úgy értelmezhető, hogy ha a vállalkozás például innovációra

használja fel belső forrásait, akkor elesik más befektetési lehetőségek után képződő hozamtól. A belső források után *nincs* a külső, hitel típusú forrásokra jellemző kamat ráfordításként történő elszámolása miatt *adómegetakarítás*. Ugyanakkor a belső források kétségtelen **előnye** a *közvetlen elérhetőség*, a vállalkozás *függetlenségének* a megtartása, az *egyszerű lehívási* lehetőség, a *biztonság* és *nem merül fel közvetlen tranzakciós és finanszírozás költség* sem.

Az ún. start-up, illetve korai fázisban működő vállalkozások finanszírozói között meg kell említenünk a gyakran **4 F** néven ismert befektetők körét is (founders/alapítók, family/család, friends/barátok, fools/bolondok).

A belső finanszírozási megoldások csoportosítása

2. táblázat

Megszerzés helye/realizálódás formája	Belső finanszírozás	
	Tulajdonosoktól	Működés során keletkezett
Saját forrás	Jegyzett tőke: tőkeemelés tulajdonosoktól kibocsátás) Tőketartalék: jegyzett tőkén felül rendelkezésre bocsátott összeg, pótbefizetés.	<ul style="list-style-type: none"> - Mérleg szerinti eredmény (visszatartott eredmény), - Tartalékok (felhalmozott eredménytartalék, tőke- és lekötött tartalékból felhasználható rész), - Bevételekből megtérülő értékcsökkenés, - Működés racionalizálása során keletkezett források.

Forrás: Antal-Balázsné, 2014

Elégtelen belső források esetében a **külső finanszírozási megoldásokkal növelheti** egy vállalkozás *piaci alkalmazkodóképességét* (3. táblázat). A külső, hitel típusú megoldásokhoz *adóelőny* társul, továbbá *nem kerül sor a tulajdonosi jogok megosztására* sem, egyúttal a saját tőkére jutó hozam (ROE mutató) is növekedhet. A külső források feltételrendszere azonban a változó körülmények miatt módosulhat, ami jelentős *kockázatot* jelent. Számottevő külső forrásbevonás esetén *függő helyzetbe* kerülhet a vállalkozó a finanszírozótól, és ezek a források általában csak határozott ideig állnak rendelkezésre, többségük *visszafizetési kötelezettséggel* jár [Antal-Balázsné, 2014].

A külső finanszírozási megoldások csoportosítása

3. táblázat

Megszerzés helye/realizálódás formája	Külső finanszírozás	
	Végleges	Átmeneti
Saját forrás	<ul style="list-style-type: none"> - tőkeemelés új tulajdonosi körben kibocsátással, - vissza nem térítendő támogatások (tőketartalékban), - más vállalat felvásárlása 	<ul style="list-style-type: none"> - üzleti angyalok - kockázati tőke
Idegen forrás		<ul style="list-style-type: none"> - kötvény kibocsátás - lízing - kölcsönök, hitelek - visszatérítendő támogatások

Forrás: Antal-Balázs, 2014

A külső források közül klasszikus szerepe szerint az innovációt hivatott finanszírozni az intézményes **kockázati tőke**, de hazánkban főképp a kkv-k körében még kevésbé elterjedt megoldás, részben a forrástípus ismeretlensége, részben a tulajdonosi, döntési jogok megosztásának kényszere, finanszírozói oldalról pedig a kkv-k által támasztott fajlagosan alacsony tőkeigény és kockázat miatt. A kockázati tőke típusú finanszírozást nyújtó **üzleti angyal** befektetések főként a kezdő, innovatív vállalkozásokat támogatják, szerepük azonban szintén nem jelentős hazai viszonylatban, mert hiányzik egy olyan komplex üzleti angyal hálózat, amely a magánszemély befektető és a finanszírozást kereső vállalkozás találkozását szervezeten elősegítse. Ugyanakkor az egyébként üzleti szférában sikeres üzleti angyal befektetők jelentős hozzáadott értéket tudnak biztosítani az innovatív vállalkozások számára a kapcsolatrendszer, menedzsment és egyéb szakmai tapasztalatok rendelkezésre bocsátásával. Az innováció finanszírozásában sem a lízing, sem a kötvény kibocsátás nem jellemző. A **lízing** a kkv-k beruházásai finanszírozásának egyébként fontos eszköze, de az innováció speciális eszközigényéhez nem jelent megoldást. A **vállalati kötvénykibocsátásnak** pedig alapvetően nincs is piaca hazánkban, a magas kockázat miatt nagyon alacsony a kereslet a vállalati kötvények

iránt. A forrást kereső vállalkozás számára pedig a kötvényfinanszírozás költsége magas, a banki költségeket meghaladó mértékű.

Az innováció finanszírozásában a **klasszikus banki hitel** is alig vesz részt, inkább a nagyobb vállalkozások esetében kerülhet sor elsősorban a számlavezető banktól piaci alapú hitel felvételére. Ennek oka az innovációs tevékenységhez társuló magas kockázat finanszírozási felárat növelő hatása, amely jelentősen megdrágítja a forrást a vállalkozások részére, továbbá egy bank az innovációhoz társuló speciális kockázatokat nehezen tudja azonosítani és megbecsülni. Az induló (start-up) vagy korai fázisban lévő vállalkozások pedig a gazdálkodói múlt hiánya miatt a fokozottan kockázatos kategóriába kerülnek besorolásra. A hitelek közül a **támogatott hitelkonstrukciókat** lehet egyébiránt kiemelni (pl. Mikrohitel), mert az nem drágább forrás innováció finanszírozása esetében sem.

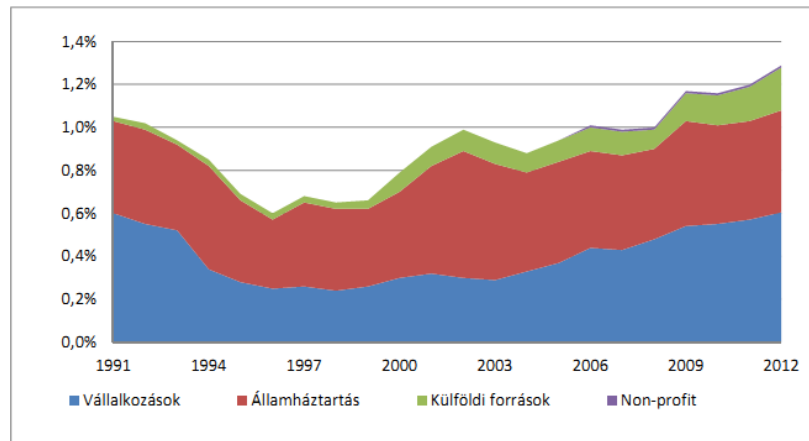
Végül említésre érdemes a nem intézményes formájú **tagi kölcsön**, mint az innováció finanszírozásának releváns forrása, amikor a tulajdonos bocsátja a vállalkozás rendelkezésére a finanszírozási forrást, gyakran kamatmentesen, vagy alacsony kamattal.

A kutatás, fejlesztés és innováció EU-s és állami forrásai az alábbiak:

- Az EU regionális politikájának pénzügyi eszközeit tartalmazó **Strukturális Alapok**, melyből a források operatív programokon keresztül érhetők el. A 2014-2020-as 7 éves EU-s tervezési ciklusban a KFI támogatások legnagyobb részben a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programból (GINOP) és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Programból (VEKOP) kerülnek finanszírozásra.
- A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap jogutódjaként létrejött **Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap**, amely főként az állami költségvetés és a gazdasági társaságok által befizetett innovációs járulékból finanszírozza az innovációt.

A pályázati forrásokkal kapcsolatosan a kkv-k számára kihívás a szükséges önerő előteremtése, illetve a kiírt feltételeknek történő megfelelés.

Megvizsgálva a ráfordítások összetételét megfigyelhető (12. ábra), hogy a **vállalkozások részéről a K+F ráfordítások a 90-es évek végétől elkezdtek emelkedni**, a növekedés pedig egyre intenzívebb. 2012-ben a teljes ráfordítás mintegy felét a vállalati szféra biztosította. Szintén növekvő a **külföldi forrásbevonás** is, 2012-ben a K+F ráfordítások hatodát finanszírozta a külföldi tőke. Egyedül az államháztartási forrásbevonás aránya stagnált [Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2].

12. ábra: A GDP arányos K+F ráfordítások forrásösszetételének alakulása, 1991-2012

Forrás: Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2

2. A KKV szektor helyzete és finanszírozása Magyarországon

2.1. A kis- és középvállalkozások fogalma, alapvető jellemzőik

Az EU a kkv definícióra egységes ajánlást fogadott el (2003/361/EK bizottsági ajánlás), melynek szerepe, hogy az uniós támogatások odaítélésekor a vállalkozások egységes kritériumok alapján kerüljenek értékelésre. A kkv kategóriába tartozó vállalkozások besorolási szempontjait a fenti ajánlás mentén Magyarországon a **2004. évi XXXIV. törvény** a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról tartalmazza. A számszerűsített paraméterek mellett (2. táblázat) a vállalkozásoknak teljesíteniük kell az ún. függetlenségi kritériumot is,

mely szerint egy vállalkozások akkor sorolható a kkv kategóriába, ha abban az állam, önkormányzat vagy nem kkv kategóriába tartozó vállalkozás tulajdoni részesedése nem haladja meg a 25%-ot (külön-külön és együttesen sem).

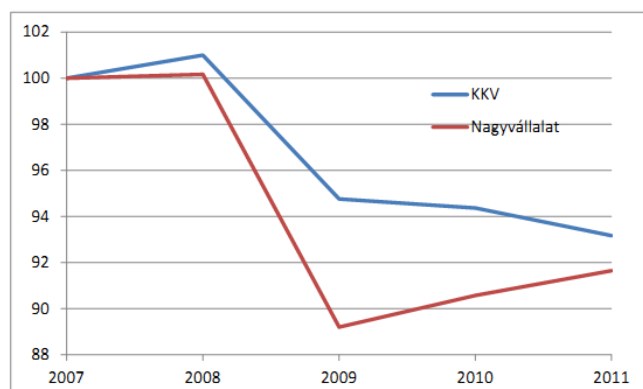
A kkv besorolás számszerűsített paraméterei

4. táblázat

Paraméterek/vállalkozói kategória	Mikro	Kis	Közepes
Foglalkoztatottak száma (fő) és	0-9	10-49	50-250
Árbevétel (millió EUR) vagy	2	10	50
Mérlegfőösszeg (millió EUR)	2	10	43

Forrás: 2004. évi XXXIV. törvény alapján saját szerkesztés

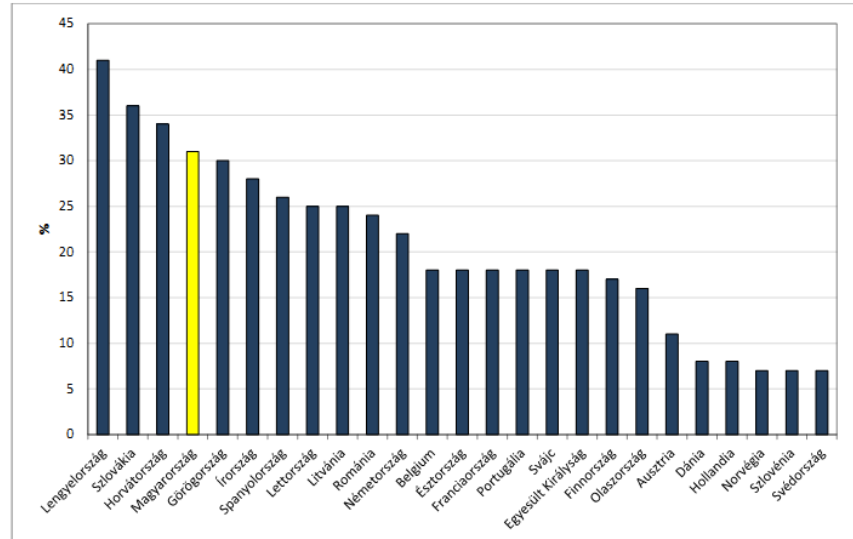
A kkv-k kulcsszerepe az európai és a hazai gazdaságban – lokális szinten - is megkérdőjelezhetetlen. A vállalkozói szerkezetben 99,8%-ot képviselő szektor **foglalkoztatásban betöltött szerepe a leginkább kiemelhető**, a hozzáadott érték pedig valamivel több, mint fele kötődik a szegmens vállalkozásaihoz. A válság hatására a foglalkoztatás a versenyszférában jelentősen visszaesett, a kkv-nál azonban kisebb intenzitással, mint a nagyvállalatok esetében. Ugyanakkor a válságból való kilábalás a nagyvállalatoknál sikeresebben megy végbe, a kkv-nál a foglalkoztatotti létszám továbbra is csökkenést mutat (13. ábra).

13. ábra: A foglalkoztatotti létszám alakulása méretkategóriánként (2007=100)

Forrás: Kis- és középvállalkozások stratégiája 2014-2020

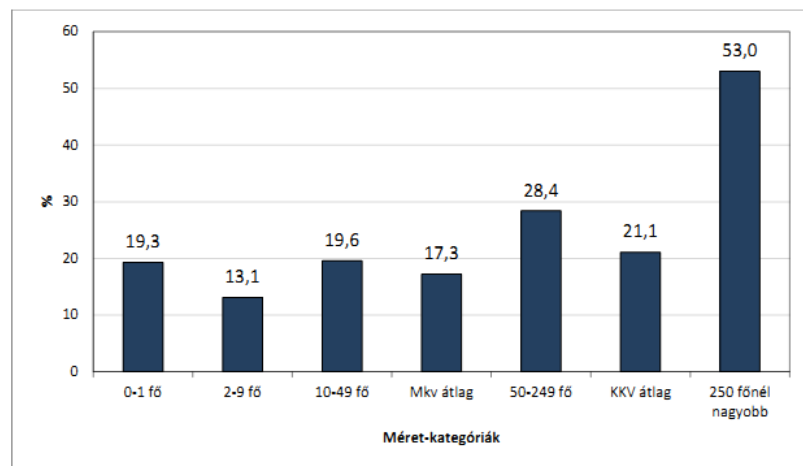
A hazai kkv szegmensben **jelentősen magas az ún. önfoglalkoztatók aránya**. Ebből a szempontból lényeges kiemelni, hogy a kényszer szülte önfoglalkoztatás (ún. kényszer-orientált vállalkozások) esetében a növekedés a vállalkozástól alig várható (14. ábra).

14. ábra: Kényszer-orientált vállalkozások aránya, 2012

Forrás: Kis- és középvállalkozások stratégiája 2014-2020

Jellemző, hogy a kkv szektor **külpiaci tevékenysége jelentősen elmarad** a nagyvállalkozásokhoz képest, az export árbevétel döntő hányada (2/3) a nagyvállalkozásoknál realizálódik (15. ábra).

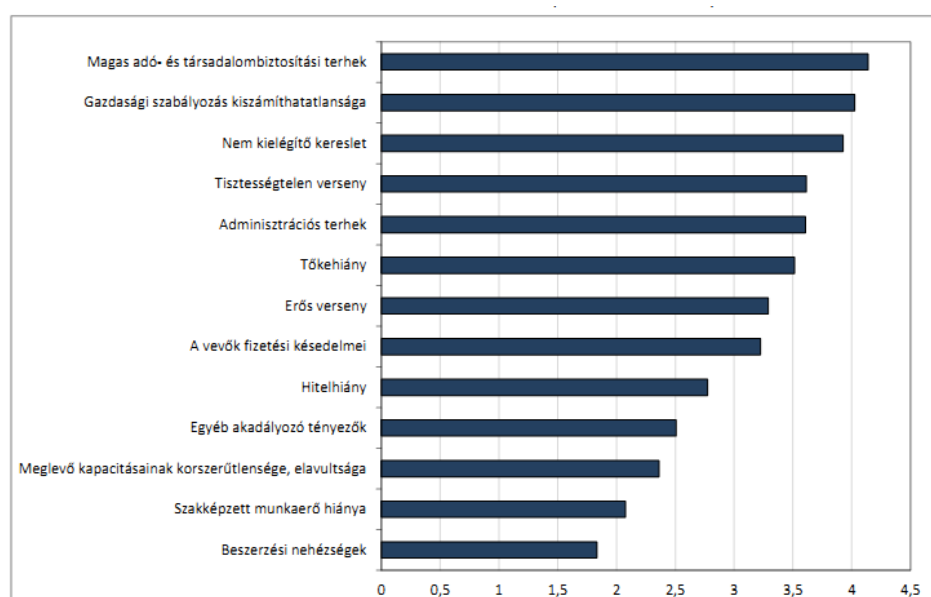
15. ábra: Az export árbevétel aránya vállalkozói méretkategóriánként, 2011

Forrás: Kis- és középvállalkozások stratégiája 2014-2020

Az alacsony külpiaci aktivitás a szektoron belüli, illetve környezeti okokra is visszavezethető. A külpiaci megjelenés több lépcsős

folyamatának lebonyolításához a vállalkozásoknál hiányzik a megfelelő tudás, a kapcsolatrendszer, a tőke, versenyképes termék/szolgáltatás, és a külső környezet sem támogatja megfelelően a külföldi stratégiai célok (pl. új piacok meghódítása) elérését.

Egy 2013-as kérdőíves felmérés szerint a **szektor növekedését** leginkább a magas adó- és társadalombiztosítási terhek, a gazdasági szabályozás kiszámíthatatlansága és a magas adminisztrációs terhek **akadályozzák**, és az utóbbi időben a **kereslet szűkülése** is jelentős fejlődést korlátozó tényező a vállalkozások számára (16. ábra).

16. ábra: A kkv-k növekedését akadályozó tényezők 5 fokozatú Likert skálán

Forrás: Kis- és középvállalkozások stratégiája 2014-2020

2.2. Helyzetelemzés: a KKV-k hazai szerepe nemzetközi összehasonlításban

A 2008-ban kirobbant válság óta a **kkv szektor teljesítménye gyengül**, amelyet igazol az, hogy a szektort jellemző főbb mutatók (vállalkozások száma, foglalkoztatottság, hozzáadott érték) a 2008-as szint 90%-a körüli ingadozását mutatják. Hazánk kis és nyitott gazdaságként jelentős mértékben kitett a külső piaci transzfereknek. A növekedés - a belső kereslet visszaesése miatt - csak a külpiaci szerepvállalás növelésével

alapozható meg. 2009-2013 között a kkv-k száma 4%-kal esett vissza, a működők közül pedig ebben az időszakban több mint 22 ezer szűnt meg. Ennek okán körülbelül 2%-os mértékben, mintegy 32,5 ezer munkahely szűnt meg, a bruttó hozzáadott érték pedig 6%-kal esett vissza [European Commission Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság, 2014].

	Vállalkozások száma			Alkalmazottak száma			Hozzáadott érték		
	Magyarország		EU-28	Magyarország		EU-28	Magyarország		EU-28
	Mennyiség	Részesedés	Részesedés	Mennyiség	Részesedés	Részesedés	Milliárd €	Részesedés	Részesedés
Mikrovállalkozás	497 947	94.5%	92.4%	867 316	35.7%	29.1%	9	18.5%	21.6%
Kisvállalkozások	23 906	4.5%	6.4%	447 932	18.4%	20.6%	8	16.2%	18.2%
Középvállalkozások	4 064	0.8%	1.0%	404 374	16.7%	17.2%	9	19.2%	18.3%
Kkv-k	525 917	99.8%	99.8%	1 719 622	70.8%	66.9%	25	53.9%	58.1%
Nagyvállalkozások	829	0.2%	0.2%	708 457	29.2%	33.1%	21	46.1%	41.9%
Összesen	526 746	100.0%	100.0%	2 428 079	100.0%	100.0%	46	100.0%	100.0%

Ezeket a 2013. évre vonatkozó becsléseket a DIW Econ készítette a vállalkozások szerkezeti statisztikáit tartalmazó adatbázisban (Structural Business Statistics Database) (Eurostat) foglalt, 2008-2011 időszakra vonatkozó adatok alapján. Az adatok az „üzletgazdaságra” vonatkoznak, amelybe beletartozik az ipar, az építőipar, a kereskedelem és a szolgáltatások (NACE Rev. 2, B-J, L, M és N részek), de nem tartoznak bele a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a halászatban, valamint az elsősorban nem piaci szolgáltatási ágazatokban, mint például az oktatás és az egészségügy területén működő vállalkozások. Az Eurostat használatának előnye az, hogy a statisztikák harmonizáltak és országokként összehasonlíthatók. A hátránya az, hogy bizonyos országok esetében az adatok eltérhetnek a nemzeti hatóságok által közzétett adatoktól.

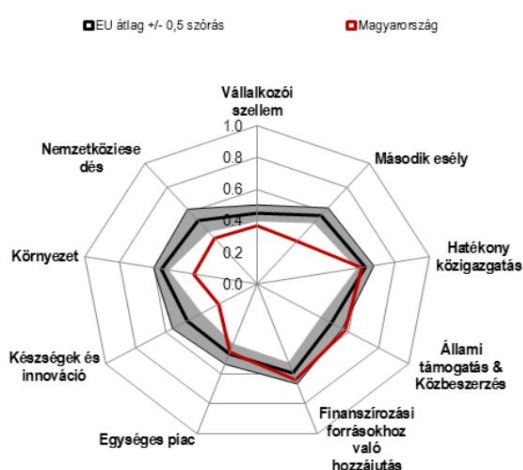
17. ábra: A kkv-kra vonatkozó főbb adatok EU-s összehasonlításban, 2013

Forrás: European Commission Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság, 2014

A vállalkozások méretszerkezetében a **kkv-k súlyaránya egyező** az EU átlagával, a vállalkozások 99,8%-a kkv. A kategórián belül azonban már láthatunk eltéréseket is: *hazai viszonylatban a mikro- és kisvállalkozási kategóriába a vállalkozások nagyobb hányada tartozik, mint az uniós átlag. A hazai kkv-k foglalkoztatottságban betöltött szerepe viszont jóval nagyobb, mint az EU átlagában nézve. Míg a hazai munkavállalók 71%-a kkv-nál dolgozik, addig az EU-ban 67%-ukat foglalkoztatja a szektor. A kkv szektor hozzáadott értékből történő részesedése hazánkban 4%-kal kisebb, mint az EU egészében, ebből következik, hogy a hazai nagyvállalatok pedig az uniós átlagnál magasabb GDP hányadot képviselnek (17. ábra). Az EU-hoz hasonlóan a húzóágazat a kkv-k esetében a kis- és nagykereskedelmi szektor, ahol a kkv-k 26%-a tevékenykedik, a kkv-knál foglalkoztatottak 26%-a dolgozik és a kkv-k által megtermelt hozzáadott érték 22%-át termelik. A gyártási ágazatban azonban jelentős a különbség, mert a hozzáadott érték közel felét az EU-ban a kkv-k termelik meg, hazánkban ez az érték kevesebb, mint 1/3 (miközben a hazai GDP egy ötöde ebből az ágazatból származik, vagyis*

hazai viszonylatban ez a teljesítmény nagyrészt a nagyvállalatoknak köszönhető).

Az évente kiadásra kerülő SBA-tájékoztató⁸ szerint Magyarország **SBA profilja** (18. ábra) a 2013-as évhez képest jelentős mértékben nem javult, ugyanakkor az elmúlt 6 év alatt az SBA területek mintegy felénél fejlődés volt tapasztalható (kivéve az újrakezdés, a belső piac, a környezet és a nemzetköziesedés területe). A leginkább **problémás**, és az EU-s átlagtól jelentősen lemaradó területek a *kkv-k* esetében: a *vállalkozói szellem*, a *második esély* (vállalkozás megszüntetésének ideje, költsége stb), a *készségek és innováció*, a *környezet* és a *nemzetköziesedés*. Az **átlagnál jobban teljesít** Magyarország az *állami támogatás és a közbeszerzés* területén.

18. ábra: Magyarország SBA profilja 2014-ben

Forrás: European Commission Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság, 2014

Az üzleti környezet javítására tett hazai erőfeszítések eredményeképpen 2013-2014 között a vállalkozói szellem és a hatékony közigazgatás területén született a legtöbb új állami intézkedés, módosításra került a közbeszerzési törvény a *kkv-k* közbeszerzési pályázatokhoz történő nagyobb esélyének biztosítása érdekében, és a *kkv-k* növekedésének

⁸ Az EU Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatósága által kiadott tájékoztató a *kkv-k*-at érintő aktuális tendenciákat és nemzeti politikák hatásait mutatja be. Az SBA (európai kisvállalkozói intézkedéscsomag) az EU *kkv-k*-at támogató kiemelt kezdeményezése, intézkedései 10 alapelv köré szerveződnek, úgymint például a vállalkozói szellem, a hatékony közigazgatás, nemzetköziesedés [European Commission Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság, 2014].

támogatása érdekében elfogadásra került a Kis- és középvállalkozások 2014-2020-as időszakra szóló stratégiája.

A **jövőbeni kilátásokat** illetően az SBA tanulmány a magyar gazdaság növekedési potenciáljának **mérsékelt javulását** vetíti előre. A magyar *kkv szektor növekedését jelentősen korlátozzák* a magas közigazgatási terhek, a szabályozás kiszámíthatatlansága és a főbb, nem kereskedelemképes szektorokban meglévő korlátozott verseny. **2015-re** a tanulmány szerint az alábbi tendenciák **prognosztizálhatóak a kkv szegmenst illetően:**

- a hozzáadott érték stagnálása a 2013-as szinten,
- a kkv-k számának további 1%-os csökkenése,
- a kkv-k által foglalkoztatottak 2%-os csökkenése (5,3 ezer munkahely megszűnése),
- a mikrovállalkozások esetében a kis- és közepes vállalkozásokat meghaladó teljesítmény elérése.

2.3. A KKV szektor finanszírozási sajátosságai

Az alábbiakban azokat a tényezőket veszem számba, melyek sajátosak a kkv szektor esetében, és **meghatározzák a finanszírozás vonatkozásában a szektor vállalkozásainak helyzetét** [Béza és szerzőtársai, 2013].

1. **Ágazati** szempontból jellemző, hogy a kkv-k olyan tevékenységeket végeznek, amelyekben **kisebb üzemméret az optimális**, piaci részt töltenek be (mivel a tevékenység nem kelti fel nagyvállalat érdeklődését), továbbá lokális keresletet képesek kielégíteni. Alapvetően tehát a **munkaerő-intenzív ágazatokban** (pl. kereskedelem, gazdasági és műszaki szolgáltatások, járműjavítás, építőipar) találhatjuk meg a szektor vállalkozásait, melyben az alacsony tőkeigény miatti könnyebb piacra lépés éles versenyhelyezettel párosul.
2. Jellemzően **gyenge alkupozícióval** rendelkeznek mind a vevőkkel, mind a szállítókkal szemben, különösen, ha az

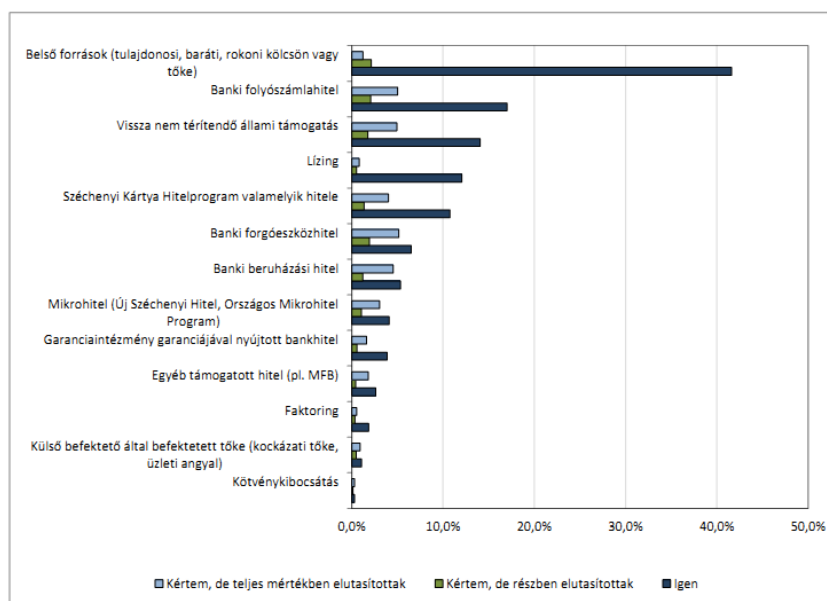
nagyvállalat. Ebből következően vevői oldalon gyakran árengedmény adására kényszerülnek, magasabb beszédési idővel kell számolniuk, a szállítóval szemben pedig az eladó által diktált feltételek elfogadására kényszerülnek. Gyakori a nettó finanszírozói pozíció, a likviditási problémák, és jelentős erőfeszítéseket kell tenniük a fizetőképesség folyamatos fenntartására.

3. **Konzervatív finanszírozási politika, alacsony tőkeáttétel** (hitelbevonás) jellemzi, a külső finanszírozótól való függetlenség megtartása érdekében **tőkebefektető bevonása ritka**.
4. **Alacsony tőkeellátottságúak**, a szűk tulajdonosi kör miatt a tulajdonostól bevonható vagyon korlátozott, az alacsony összegű saját tőkére alapozva az adósság típusú forrásbevonás mértéke is korlátozott.
5. A tipikusan alacsonyabb összegű forrásigényhez **fajlagosan magas forrásköltség** társul, továbbá kedvezőtlenebb feltételekkel, **magasabb kockázati felár** mellett jut külső pénzügyi forrásokhoz a magas működési kockázat miatt.
6. Méretükből adódóan **nincs professzionális menedzsment** a vállalkozásnál, és az sokszor nem különül a tulajdonos személyétől sem. Ez meghatározó a finanszírozóval való tárgyalás sikerességét illetően, illetve a finanszírozó részéről a menedzsment színvonalának értékelésében is kiemelt.

Béza és szerzőtársai (2013) szerint a kisvállalkozások finanszírozási sajátosságait **meghatározza, hogy mi a célja a vállalkozónak** a vállalkozásával. A fenti jellemzők az **ún. életforma vállalkozásokra** vonatkoznak inkább, akiknek elsődleges célja az, hogy saját szaktudásukat, munkaerejüket hasznosítva biztosítsák saját és családjuk megélhetését a vállalkozásból termelődő eredmény révén (ebbe a körbe tartoznak a kényszer-vállalkozások is). Ilyen életforma vállalkozás pl. a fodrász, kőműves stb., amelyek esetében a kockázatvállalás is alacsony szintű. Az **ún. önmegvalósító vállalkozásokat** viszont magas szintű tudásuk, szakmai ambíciójuk, önmegvalósítási törekvéseik, sikerorientált

célok vezérlik és hajlandóak magasabb kockázatot is vállalni. Az önmegvalósító vállalkozásokra *jellemző*, hogy

- kreativitáson és tudatos kutatómunkán nyugvó innováción alapulnak, ezért az életciklus elején közvetlen versenytárral nem kell számolniuk,
- gyakori a szállító bevonása a fejlesztésbe, így az együttműködések kialakításának fontos szerepe van,
- gyakran cél egy szakmai befektető érdeklődésének felkeltése a szükséges pénzügyi források biztosítása érdekében,
- a fejlesztés előrehaladtával párhuzamosan progresszíven emelkedik a finanszírozási igény,
- nagyobb mértékben vállalják a magasabb tőkeáttételt és a külső tőkejellegű források bevonását a pénzügyi erőforrások megteremtése, a stratégiai célok megvalósítása érdekében.

19. ábra: Az elmúlt egy évben igénybe vett források, 2012

Forrás: Kis- és középvállalkozások stratégiája 2014-2020

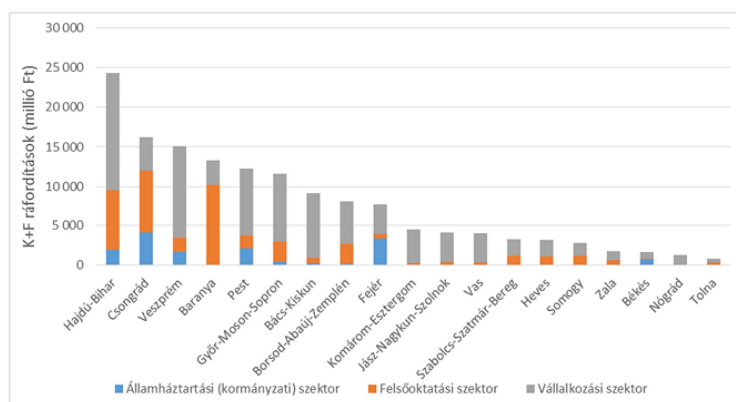
A **kkv-k finanszírozási szerkezetére** jellemző, hogy elsődlegesen belső forrásaikra támaszkodnak, a következőkben folyószámlahiteleiket veszik igénybe, illetve a vissza nem térítendő támogatások felé fordulnak (19. ábra). A Magyar Fejlesztési Bank 2012-es felmérése szerint a mikro- és kivállalkozások esetében az EU-s források, a közép- és nagyvállalatok

esetében pedig a hitelfelvétel a jellemző külső finanszírozási megoldás [Kis- és középvállalkozások stratégiája 2014-2020].

A belső kereslet visszaesése mellett a válság hatására a finanszírozási környezet romlása (a bankok kockázatkerülése miatti hitelkínálat visszaesése) is nehezíti a vállalkozások pénzügyi forrásokhoz jutását. A hazai kkv szektor esetében az egyik legnagyobb **probléma kínálati oldalról** a finanszírozási rendszerben a források széttagoltsága, áttekinthetlensége, strukturátlansága, ebből adódóan a megfelelő megoldás megtalálása. **Keresleti (vállalkozások) oldalról** a pénzügyi kultúra hiányát is meg kell ugyanakkor említeni, amely a források hatékony felhasználását akadályozza [Kis- és középvállalkozások stratégiája 2014-2020].

2.4. A KKV-k és az innováció kapcsolata

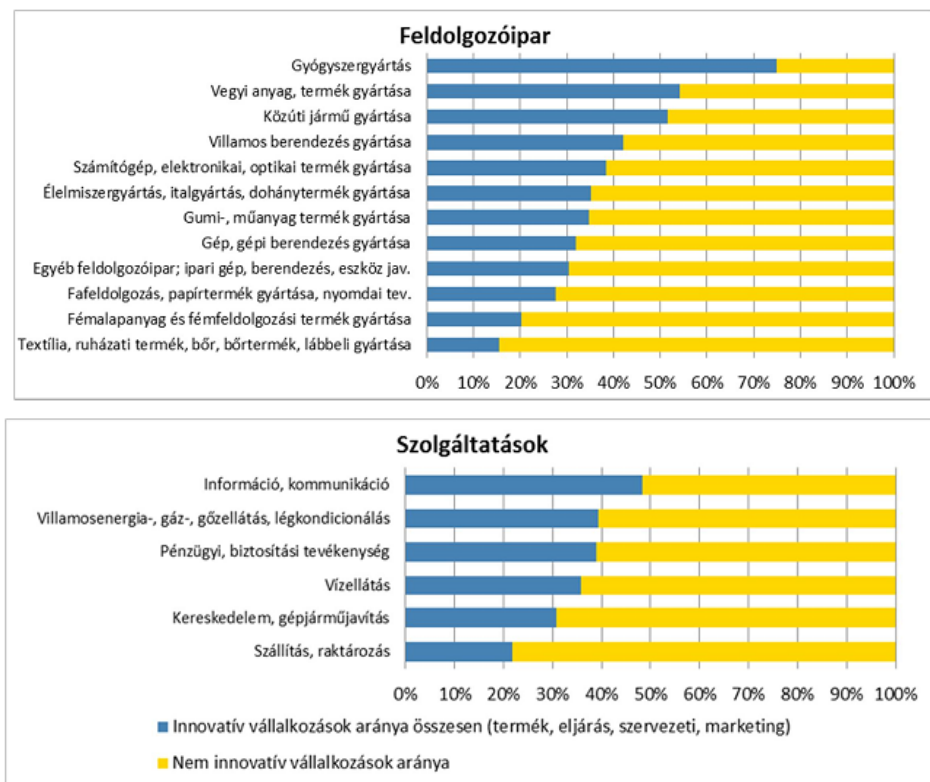
A **vállalati szegmens** hazánk szinte **valamennyi megyéjében domináns K+F befektető**, egyedül Csongrád és Baranya megyében több a felsőoktatás részéről megvalósuló ráfordításérték a vállalkozói szektornál. A felsőoktatás aránya még Hajdú-Bihar megyében kiemelt, amely jelzi a három nagy egyetemi központ erős térségi szerepét is. A kormányzati szektor befektetései Csongrád és Fejér megye esetében kiemelkedő (20. ábra).

20. ábra: A megyei K+F ráfordítások összetételének megoszlása szektorok szerint, 2012

Forrás: Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2

Az **ágazati hovatartozás meghatározó** az innovatív vállalkozások számának, arányának alakulásában is. Az ágazati szempontból már kiemelt *feldolgozóiparból* domináns *gyógyszeripar* ebben is az első, a vállalkozások mintegy háromnegyede innovatív. A vállalkozások több mint fele innovatívnak tekinthető még a vegyi agyag, termék gyártás és a közúti jármű gyártás területén. A *szolgáltatási szektorból* az innovatív vállalkozások aránya az *információ, kommunikáció* ágazatban kiemelt, itt a szektor vállalkozásainak közel fele tekinthető innovatívnak (21. ábra).

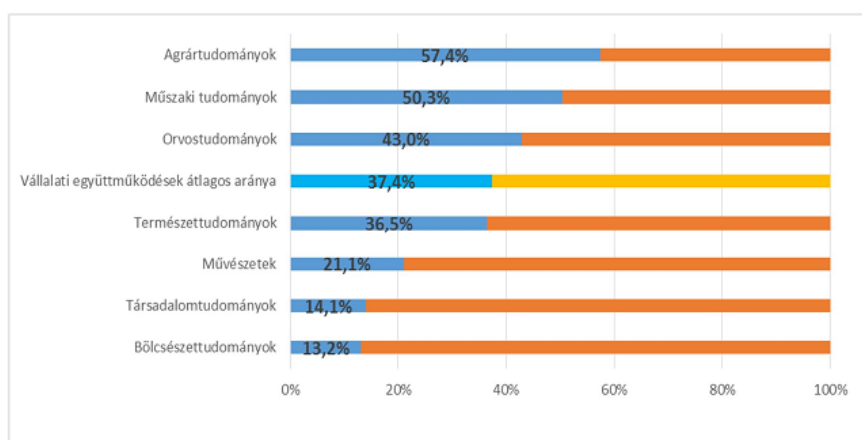

21. ábra: Az innovatív vállalkozások hányada a feldolgozóiparban és a szolgáltatási ágazatban, 2010

Forrás: Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2

A **felsőoktatási** szektorban végzett kutatás alapján a 2400 jelentősnek tartott kutatási projekt 37,4%-ában valósult meg **együttműködés a vállalati szektorral**. Az egyes tudományterületek vonatkozásában azonban jelentős eltérések tapasztalhatók: legerősebb a vállalati-felsőoktatási együttműködés az agrár- és műszaki tudományok, a leggyengébb a bölcsészettudományok területén (22. ábra). Egyébiránt a

különböző együttműködésekben részt vevő vállalatok aránya folyamatosan nő (2010-ben 43%).

22. ábra: A vállalkozások részvételi aránya a felsőoktatási kutatási projektekben, 2014

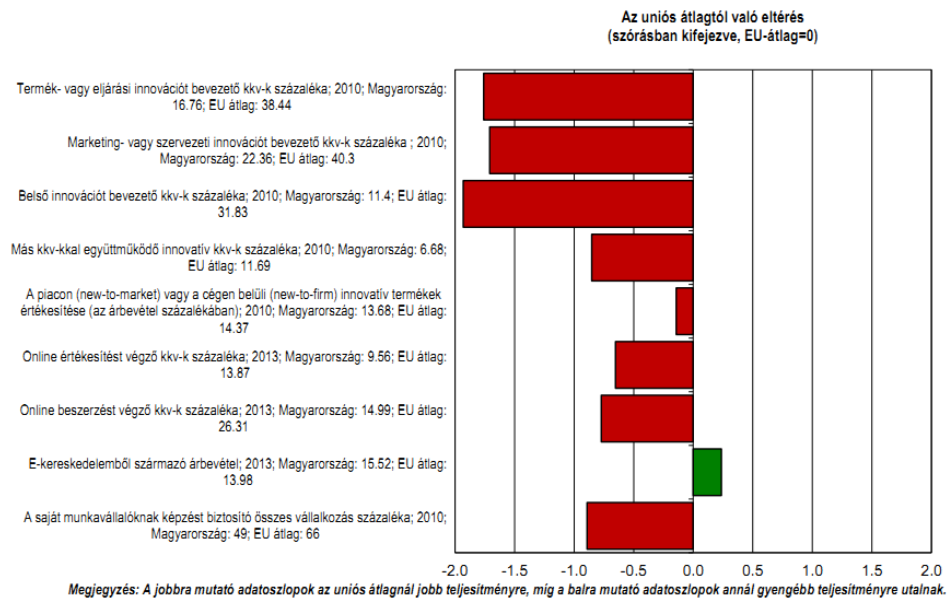
Forrás: Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2

Hazai viszonylatban a **kkv szektor mintegy 30%-kal kevesebbet** fordít K+F-re, mint a nagyvállalati szféra. Vállalkozói méretkategóriánként vizsgálódva az **innovativitás mértéke** is különböző, a **vállalkozás méretével növekvő**: a magyarországi kisvállalatok negyede, a középvállalatok közel fele innovatív, a nagyvállalatok esetében ez 70%. EU-s összehasonlításban a hazai vállalatok innovativitása alacsonyabb szintű uniós versenytársaiknál, mert az uniós kisvállalatok fele, a közepes méretűek harmada, a nagyvállalatok 4/5-e innovatív. Általános tendencia, hogy minél *kisebb* méretű egy vállalkozás, annál nagyobb arányban finanszírozza fejlesztéseit *állami forrásból*, és annál kisebb hányadú a külföldi tőke szerepe⁹.

Az SBA-tájékoztató szerint az innováció területén a legnagyobb mértékű a **lemaradás a belső innovációt végző és az eljárási innovációkat bevezető** kkv-knál van az EU-s átlaghoz képest. Előbbinél a hazai kkv-k

⁹ Az állami források részaránya a K+F ráfordításokból a nagyvállalatok esetében 4,1%, középvállalatoknál 18%, a mikro- és kisvállalkozásoknál több mint 40%. Külföldi források részaránya a K+F ráfordításokból a nagyvállalatok esetében több mint 20%, a kisvállalatoknál csupán 10% [Nemzeti Innovációs Hivatal, 2014/2].

11%-a, utóbbinál alig 17%-a érintett az innovációban. A marketing és szervezeti innovációt is csak a hazai kkv-k 22%-a vezette be, az EU-s átlag ennek majdnem duplája. Kisebb viszont a lemaradás a hazai kkv-k szektorbeli innovatív vállalkozásokkal való együttműködése terén, ugyanakkor ez a típusú együttműködés a hazai kkv-k eleve nagyon alacsony hányadánál (kb. 7%) fordul elő. Az árbevételhez viszonyított **piaci vagy cégen belüli innovatív termékek közel 14%-os értékesítési aránya erőteljesen megközelíti az EU-s átlagot.** Fontosnak tartom még megjegyezni, hogy a 66%-os EU-s átlaghoz képest a magyar kkv-k lényegesen kevesebb hányada (49%) biztosít munkavállalói számára képzést (23. ábra).

23. ábra: A hazai és EU-s kkv-k innovációs szempontú összehasonlítása, 2014

Forrás: European Commission Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság, 2014

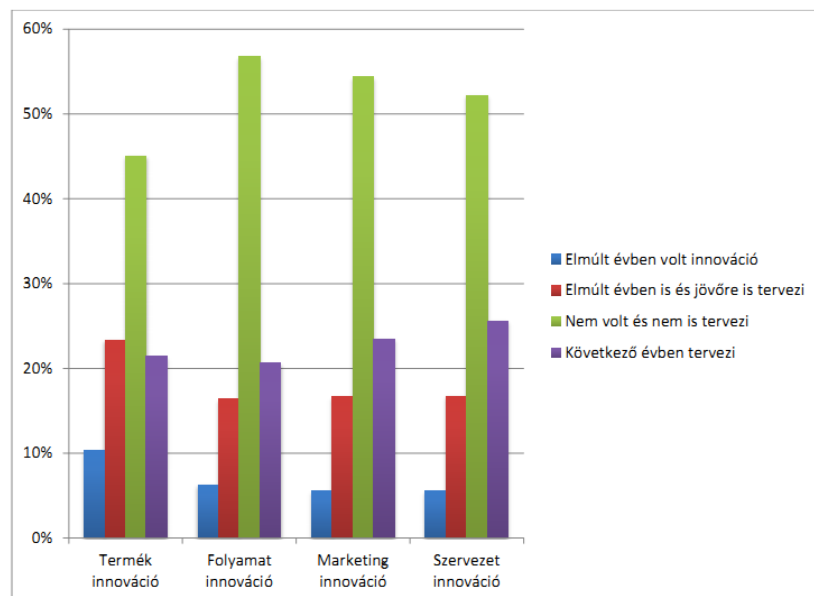
A kkv szektor vonatkozásában az innovációval összefüggésben a **legfontosabb problématerületek** az alábbiak:

- hiányzik az innovációs kultúra, az innovációhoz szükséges anyagi és humán feltételek,
- alacsony az innovációval összefüggő vállalkozói szellem, a szellemi tulajdon védelmével összefüggő ambíció,
- elakadnak a spin-off kapcsolatok,
- a vállalatok és a kutatóhelyek közötti kapcsolat gyenge,

- az inkubáció nem megfelelő,
- az innovációt finanszírozó kockázati tőke bevonás lassú ütemben fejlődik,
- hiányzik az állami innováció-management szolgáltatás,
- nincs nemzetközi szintű KFI manager,
- nagyon kevés a KFI-re alapozó csúcstechnológiai kisvállalat,
- rossz hatásfokú az adaptív innováció.

Sajnálatos tendenciát mutat egy kérdőíves felmérés, mely szerint a vállalkozások nagy hányada nem is tervez innovációt megvalósítani a jövőben sem (24. ábra). Pedig az innováció révén **egy vállalkozás számára számtalan eredmény** képződhet, mint például

- új piacot tárhat fel,
- bővítheti a termékválasztékot,
- leválthatja a jelenlegi terméket, szolgáltatást vagy technológiát,
- optimalizálhatja a termelési folyamatot,
- minőségjavulást érthet el,
- csökkentheti a kiadásait, az anyagszükségletet vagy a környezeti terhelést,
- alkalmazkodhat a folyamatosan változó környezethez.

24. ábra: Egy 2013-as kérdőíves felmérés adatai az innovációs tevékenységgel kapcsolatban

Forrás: Kis- és középvállalkozások stratégiája 2014-2020

3. Az innovatív KKV-k finanszírozása a Budapest Bank Zrt. gyakorlatában

3.1. A Budapest Bank Zrt. bemutatása

BUDAPEST BANK

A Budapest Bank Zrt. a legelső hazai kereskedelmi bankok egyike, a pénzügyi piac meghatározó szereplőjeként több mint 25 éve biztosít pénzügyi szolgáltatásokat lakossági és vállalati ügyfeleknek.

A Budapest Bankban 1995-ben szerzett először részesedést az amerikai **GE (General Electric Company)** a magyar kormány, az állami vállalatok, és a szövetkezetek közös tulajdonában lévő részesedés megvásárlásával. 2001-ben az EBRD, az ÁPV Rt. és a kisztrésvényesek tulajdoni hányadának megvásárlásával **100%-os tulajdonosa a Banknak.**

A Budapest Bank által nyújtott főbb szolgáltatások az egyes vállalkozói csoportoknak

5. táblázat

Megnevezés	Mikrovállalkozások	Kisvállalkozások	Nagyvállalatok
számlavezetés	✓	✓	✓
vállalkozások pénzügyi teherbíró képességének vizsgálata	X	✓	✓
gazdasági elemzés, vezetői tanácsadás	X	✓	✓
projektfinanszírozási tanácsadás	X	✓	✓
hitelek	✓	✓	✓
befektetések	✓	✓	✓
eszközlízing	X	✓	✓
követelésértékesítés (faktoring)	X	X	✓
EU pályázati tanácsadás és finanszírozás	X	✓	✓
bankkártyák	✓	✓	✓
elektronikus banki szolgáltatások	✓	✓	✓
flottafinanszírozás- és kezelés	X	X	✓

Forrás: www.budapestbank.hu alapján saját szerkesztés

A Bank a lakossági ügyfeleken kívül a **kkv szektor vállalkozásainak** is teljes körű banki szolgáltatásokat biztosít (5. táblázat) országos viszonylatban több mint 100 bankfiókon, vállalati ügyfélközpontokon keresztül, privát banki ügyfeleknek ún. Money+ irodával is rendelkezésre áll. Az ügyfél- és tevékenységi kör bővülése szükségessé tette a második bankműveleti központ, a Békéscsabai Bankműveleti Központ megnyitását, melyre 2006-ban került sor. A modern banktechnológiával és munkakörnyezeti feltételekkel rendelkező Központ több mint 600 fős alkalmazotti létszámmal működik.

A Bank által nyújtott pénzügyi szolgáltatásokat a leányvállalatok egészítik ki. A bankcsoport 100%-os tulajdonú leányvállalatai a Budapest Autófinanszírozási Zrt., a Budapest Alapkezelő Zrt., a Budapest Lízing Zrt. és a Budapest Flotta Zrt.

3.2. A KKV-k innovációs tevékenységének finanszírozási lehetőségei a hitelintézetnél

A Budapest Bank **kifejezetten innovációt finanszírozó hitelterméket nem alakított ki** a kkv-k számára. Az alábbiakban a vállalkozások számára rendelkezésre álló hitelkonstrukciókat vizsgálom meg (25. ábra), kiemelten abban a vonatkozásban, hogy az innovációt finanszírozó megoldásként **relevánsnak minősíthető-e**.

25. ábra: A Budapest Bank beruházási, fejlesztési hitelkínálata
2015-ben

Forrás: www.budapestbank.hu alapján saját szerkesztés

MNB NÖVEKEDÉSI HITELPROGRAM II. SZAKASZ

A kölcsönt a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvényben meghatározott feltételeknek eleget tevő **kkv-k igényelhetik**. Az alapítás vagy a többségi tulajdonosi kör változása legutolsó időpontjának 2014. február 28. előttinek kell lenni (kiv. a 2013. február 28. után alapított, ingatlanfejlesztés céljából létrehozott projektcégek).

A kölcsön legkisebb **összege** 3 M Ft, és legfeljebb 10 Mrd Ft igényelhető.

A kölcsön **felhasználható beruházás** (immateriális javak és tárgyi eszközök beszerzése, korszerűsítése, kapacitás bővítése) esetében maximum 10 éves, *forgóeszköz* (készletek vásárlása, vevői követelések) esetében legfeljebb 1 éves finanszírozásra, az EU-tól igényelt vissza nem térítendő *támogatás előfinanszírozása* esetében maximum 3 éves futamidőre.

Az MNB általi folyósítás határideje 2014. december 31 volt. A konstrukció előnyei:

- a kedvezményes kamatozás (legfeljebb 2,5 %/év, intézményi kezesség díjával együtt),
- a hosszú futamidő (beruházás esetén 10 év),
- pályázati támogatással együtt is igénybe vehető forrás kiegészítésként,
- lehetőség van kezesség (Garantiqa/AVHGA) bevonására.

Elviekben **a támogatott hitel keretében lenne** lehetőség innovációs projekt finanszírozására **is, mivel a kedvező kamatozás miatt a finanszírozási költségek jóval alacsonyabbak a piaci hitellehetőségeknél**, és ez lehetővé teheti olyan projektek megvalósítását is, amelyek elindítását a magas finanszírozási költség gátolta.

BERUHÁZÁSI- ÉS DEVIZA BERUHÁZÁSI HITEL

A Budapest Bank Beruházási Hitele tevékenység bővítésére (kapacitásbővítés, gépbszerzés, ingatlan vásárlás, felújítás, bővítés), **fejlesztések**, tartós forgóeszköz növekedés finanszírozására vehető igénybe a saját forrás kiegészítéseként.

A hitel főbb *jellemzői*:

- bármely fejlesztési célra igényelhető,
- a kért összeg az egyedi beruházási igényekhez igazodik,
- devizában történő igénybevétel (EUR, USD, GBP, CHF) esetében alacsonyabb a kamat, mint forinthitelnél,
- a beruházás megvalósulásának üteméhez igazodóan (a számlák alapján) vehető igénybe a saját erő felhasználását követően, vagy lehívásonként forrásarányosan,
- türelmi idő kérhető a törlesztéshez,
- az adóminősítés eredményétől függő biztosíték maga a megvalósuló beruházás, de lehet készlet, vevőkövetelés, gép vagy ingatlan is,
- egyedi elbírálás alapján a futamidő rugalmasan kerül megállapításra (max. 15 év),
- a finanszírozás költsége (kamat, jutalék) egyedi hitelbírálat és megállapodás alapján kerül meghatározásra, függ a megállapodott finanszírozás mértékétől, a futamidőtől, a törlesztési ütemezéstől, az esetleges türelmi időtől és a biztosítékoktól.

Mivel a beruházási hitel **kiemelt finanszírozási célja között szerepel a fejlesztés**, így úgy vélem, innovációs projektek esetén releváns lehetőség lehet külső finanszírozási forrásként megcélozni.

ESZKÖZVÁSÁRLÁSI HITEL

Az Eszközvásárlási hitel az Új Magyarország Fejlesztési Tervhez vagy az Új Széchenyi Tervhez köthető támogatások keretében megvalósuló egyedi gépbeszerezésekhez kapcsolódóan vehető igénybe.

Jellemzői:

- tipikusan az eszközfinanszírozásra került kialakításra,
- egyszerű, gyors eljárás az odaítélés során, melynek során részletes adóminősítés nem készül, emiatt a klasszikus banki beruházási kölcsönnél gyorsabban elérhető,
- kedvező fizetési számla-vezetési kondíció kapcsolódik hozzá,
- igényelhető forintban és euróban is,
- a futamidő min. 12, max. 72 hónap,

- kölcsön után a hirdetmény szerinti kamatot számítja fel a bank (folyósításkor egyéb díjtétel nincs),
- a bank első helyi ingó jelzálogjogot alapít az eszközön, továbbá teljeskörű vagyónbiztosítást kell kötni, amelyre a Bank jogosulti státusza bejegyzésre kerül.

Úgy vélem, amennyiben az említett Új Magyarország fejlesztési Tervhez vagy az Új Széchenyi Tervhez köthető támogatás innovációs elemet tartalmazó kiírás, és annak megvalósításához szükséges a gépbeszerzés, az Eszközvásárlási hitel is bekapcsolódhat az innováció finanszírozásába. Ugyanakkor az innovációban jelentős nagyságrendet képviselhetnek az ún. **soft-költségek** (pl. kutatók, fejlesztők bérköltsége), amelynek **finanszírozására a konstrukció nem alkalmas.**

Összességében azt állapítottam meg, hogy **valamennyi felsorolt megoldás bekapcsolódhatna az innováció finanszírozásába.** Ugyanakkor, mint korábban említettem, az innovációs projekt üzleti tervének szakszerű értékelése, az innovációhoz társuló kockázatok megfelelő felmérése a bank humán-erőforrás állományának felkészültségétől, a bank rating rendszerétől és kockázatvállalási hajlandóságtól is függ. Így adott hiteligénynél, **konkrét innovációs projekt vonatkozásában lehet értékítéletet mondani** az egyes konstrukciók bevonhatóságát illetően. Egyébiránt a három termék közül a **Beruházási- és devizaberuházási hitelt tartom a leginkább szóba jöhető megoldásnak,** mivel a hitelcélok között elviekben bármilyen fejlesztési cél megjelölésére, így innovációs célra is van lehetőség. **A tőkeköltség szempontjából** egy kkv számára egyértelműen az **MNB által refinanszírozott konstrukció** jöhetne szóba.

4. Primer kutatás az innovatív KKV-k körében

4.1. Kutatási módszertan

A kkv szektor vállalkozásai körében az egyik leggyakoribb primer információszerzési eszköz, a **kérdőív** segítségével felmérést végeztem. **Céлом** olyan **következtetések** levonása, **ajánlások** megfogalmazása volt, melyek hozzájárulhatnak a hazai innováció finanszírozásával kapcsolatos tapasztalatok szélesítéséhez, és ezzel elősegítem a kisvállalkozói szektor innovációs tevékenységének hatékonyabb finanszírozását. Megjegyzem, hogy felmérésem nem reprezentatív, általános relevanciával bíró tapasztalatok levonását ezért nem teszi lehetővé, ugyanakkor a teljes sokaság bizonyos tulajdonságaira vonatkozóan következtetések levonására alkalmas. Megbízható eredmények eléréséhez kérdőív esetében a kitöltés alapossága és a kitöltők megfelelő száma is szükséges.

Az alábbiakban a kutatás során alkalmazott módszertan főbb elemeit ismertetem.

A kérdőív célcsoportja: a Budapest Bank Zrt. Nagykanizsai Fiókjának meglévő vállalati ügyfélköre.

Vizsgálat módszere: kérdőíves felmérés.

A kérdőív 22, főként zárt és válaszalternatívákat kínáló és egy nyitott kérdésből állt, továbbá egyes állítások relatív erősségének megállapításához ötfokozatú Likert skálás értékeléseket tartalmazott (ld. 1. sz. melléklet). A kérdőívek kitöltésére papír alapon került sor.

Vizsgálati mintanagyság: 32 fő.

Adatfelvétel időpontja: 2015. március 1 – április 30.

Vizsgált adatok: kvalitatív és kvantitatív adatok.

Primer kutatásom másik részében **mélyinterjút készítetek** egy banki tisztviselővel. A mélyinterjú egy olyan speciális piackutatási interjú típus, amely főképpen kvalitatív információgyűjtésre alkalmas. Céлом, hogy az interjúalany gondolkodását, véleményét, motivációit, nem

tudatos indítékait megismerjem az innováció banki finanszírozási gyakorlatát illetően.

Az adatgyűjtés módszere: kevert típusú interjú, vagyis egy előre megírt kérdéssort tartalmazó irányított interjú, kiegészítve az interjú alannyal történő személyes kötetlen interjúval. Az interjú előre megírt kérdéseit tartalmazó vezérfonal a 2. sz. mellékletben található.

Vizsgálati mintanagyság: 1 fő.

Az interjú készítésének időpontja: 2015. május 6.

Vizsgált adatok: kvalitatív és kvantitatív adatok.

Az adatfeldolgozás módszerei:

- *kvalitatív információk esetében:* információelemzés, értelmezés, általánosíthatóság vizsgálata.
- *kvantitatív adatok esetében:* statisztikai módszerek.

Az egyszerűbb statisztikai módszerek közül **viszonyszámok számítására** kerül sor két, egymással logikai kapcsolatba hozható adat hányadosaként (a rész és egész viszonya esetében megoszlási viszonzszámok). **A középértékek** közül

- a mintaelemek átlagát **számtani átlaggal**,
- a legtöbbször előforduló, vagyis a legtipikusabb véleményt a **módusz** segítségével fejezem ki.

A középérték körüli koncentrációt **szóródási mérőszámokkal** mérem, ezek közül meghatározom

- **a terjedelem mutatót** ($R=x_{\max}-x_{\min}$) a minta legkisebb és legnagyobb értéke közötti különbség,
- **a szórás** ($\sigma=\sqrt{\frac{(x_i-\bar{x})^2}{N}}$) és **a relatív szórás mutatót** ($v=\frac{\sigma}{\bar{x}}$) az átlagtól való átlagos eltérés kifejezésére [Molnár, 2007].

Eredményeim bemutatására, **szemléltetésére** tartalmilag a leginkább kifejező ábrákat használom.

Technikai eszközök: MS Word és Excel programok. Az Excel program segítségével az egyes eredmények számszerűsítéséhez függvényargumentumokat és az Adatelemzés eszközt is felhasználtam.

Kutatásomban az alábbi **hipotézisek** elfogadhatóságát vizsgálom meg a mintára vonatkozóan:

H1: A kkv-k menedzsmentje kis létszámú, de legalább egy fő pénzügyi/gazdasági képzettségű szakember van a vállalkozásnál.

H2: A kkv-k innovációs aktivitása alacsony.

H3: Az innovációs tevékenység legnagyobb akadály a finanszírozási források hiánya.

H4: A vállalkozások - saját értékítéletük alapján - rendelkeznek ötletekkel innovációs célú fejlesztéshez.

H5: A fejlesztést, innovációt elsősorban belső forrásaikból finanszírozták a vállalkozások.

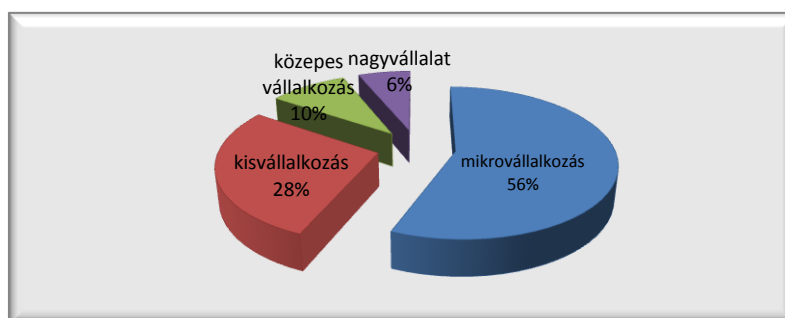
H6: Innováció finanszírozása esetében is érvényesül a Pecking Order Theory modell szerinti preferencia sorrend.

H7: A vállalkozások elsősorban saját maguk keresnek információt az innováció finanszírozási lehetőségeiről.

H8: Az innováció banki finanszírozásával kapcsolatosan a legnagyobb problémát a vállalkozásoknak a termékkínálat hiánya és magas forrásköltség jelenti.

4.2.Kérdőív eredményei

Felmérésem **első kérdéscsoportjában a vállalkozásokra** vonatkozóan néhány **alapvető jellemzőt** mértem fel.

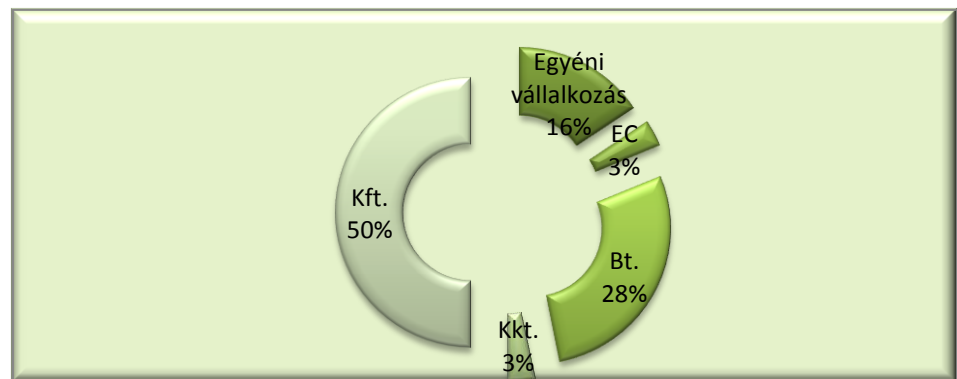

26. ábra: A mintában szereplő vállalkozások megoszlása méretkategória alapján

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A kérdőívet kitöltő 32 vállalkozás *több mint fele (56%) a legkisebb méretkategóriába tartozott*. A mintában összességében a vállalkozások 94%-a kkv volt, de kettő nagyvállalat is kitöltötte a kérdőívet (26. ábra). Valamennyi vállalkozás *tisztán hazai tulajdonú*, külföldi tulajdonos egyiküknél sincs a tulajdonosi szerkezetben.

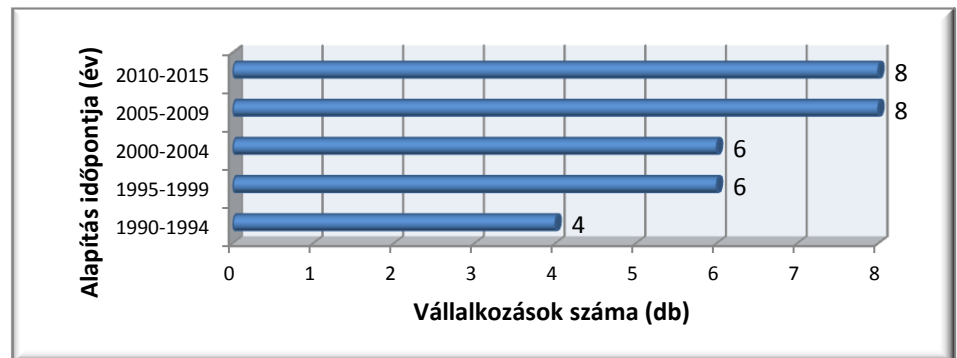
Működési formájukat megvizsgálva látható, hogy alapvetően két társas forma, a Kft. (a vállalkozások fele) és a Bt. (közel 1/3), valamint az egyéni vállalkozói forma (16%) dominált (27. ábra).

27. ábra: A mintában szereplő vállalkozások megoszlása gazdálkodási forma szerint

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

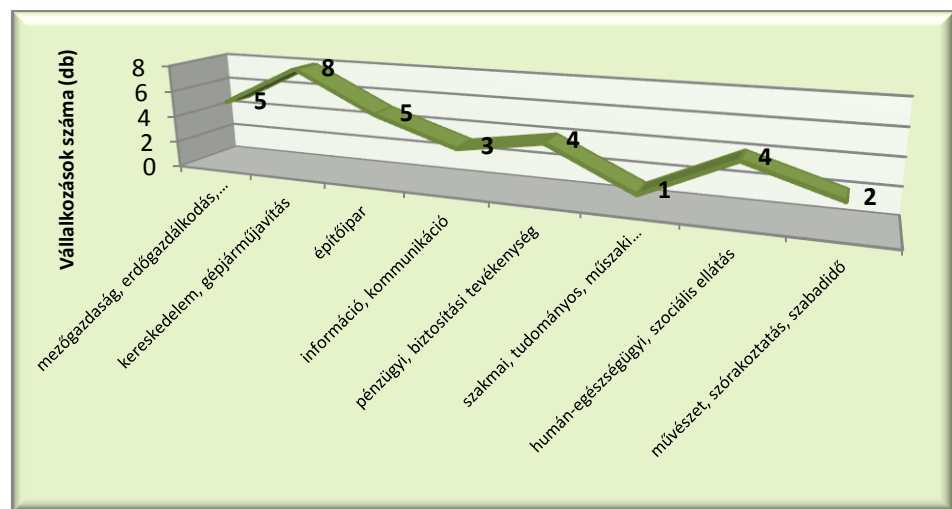
A mintabeli vállalkozások *felét az ezredfordulót követően alapították*, vagyis a vállalkozói múlt nem több mint 10 évre tekint vissza esetükben. A vállalkozások mintegy negyede nagyon fiatal, mivel létrehozásukra az elmúlt öt évben került sor (28. ábra). Az alapítás időszakát nézve a *terjedelem mutató*, vagyis a minta legkisebb és legnagyobb értéke közötti különbség 24 év ($R=x_{\max}-x_{\min}$).

28. ábra: A mintában szereplő vállalkozások száma a vállalkozások alapításának időpontja szerint

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A vállalkozások többsége, 60%-a *nagykanizsai székhellyel* működik, ami nem meglepő a kérdőív lekérdezésének helyszínét (Budapest Bank Nagykanizsai Fiókja) tekintve. A mintában közel egy tizedet képviselnek a zalaegerszegi székhelyű vállalkozások, három vállalkozás székhelye Homokkomáromban van, és 1-1 vállalkozás működik budapesti, periventei, zalakarosi, zalaszentbalázi, galamboki, bánokszentgyörgyi, eszergényei és nagyrécei székhellyel. Tehát a mintában megyeszékhelyi vállalkozásokon kívül a megye perifériáin lévő vállalkozások is képviseltették magukat.

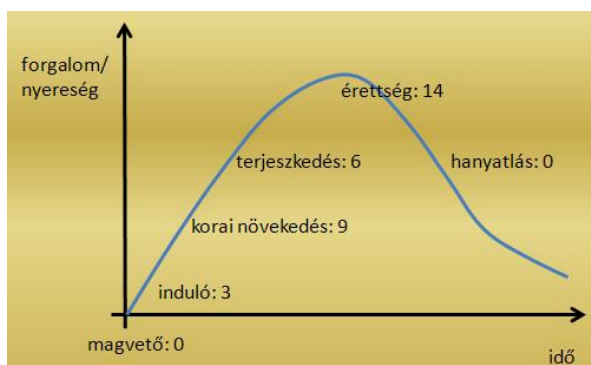
29. ábra: A mintában szereplő vállalkozások száma főtevékenységük alapján

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A legtöbb vállalkozás fő tevékenysége szerint a *kereskedelmi és gépjárműjavítás ágazatban dolgozik*, ezen kívül még jelentősebb arányban vannak az építőiparban és a mezőgazdasági ágazatban működők (29. ábra). Valamennyi válaszadó vállalkozás *csak belföldi piacra értékesít*, sem az EU-ban, sem azon kívül nem rendelkeznek felvevő piaccal.

A vállalati életciklusban a legtöbb vállalkozás a felmérés időpontjában az **érettség szakaszában** tartott, közel egyharmaduk pedig még a *korai növekedés fázisában* van (30. ábra). Úgy gondolom, mindkét életszakaszban kulcsfontosságú lehet az innováció, utóbbiak esetében a

piacra való bejutás és terjeszkedés, előbbieket esetében a megújulás, a versenyben maradás szempontjából.

30. ábra: A mintában szereplő vállalkozások száma a vállalati életciklusban (db)

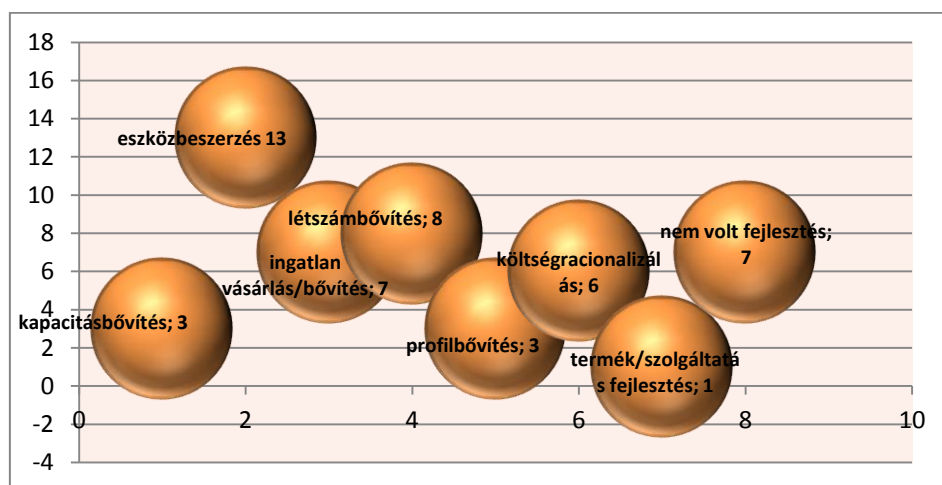
Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A vállalkozások többségénél (88%) a **menedzsment egy főből áll**, aki egyben pénzügyi/gazdasági végzettséggel is rendelkezik. Csupán 3 vállalkozás esetében van két fő a menedzsmentben, ez a két vállalkozás egyébként mikrovállalkozás. Ennél nagyobb létszámú menedzsment csak a két nagyvállalat esetében volt (egy 3, illetve 4 fős). Minden vállalkozásnál azonban van legalább egy fő, aki pénzügyi/gazdasági képzettségű.

A kérdőív **második, témaspecifikus blokkjában** a vállalkozások **innovációs tevékenységét**, illetve annak **finanszírozási körülményeit vizsgáltam**.

Az **elmúlt 5 évben** a vállalkozások körülbelül **1/5-énél nem történt semmilyen fejlesztés, innovatív tevékenység**. A szó szoros értelmében vett **innováció csupán egy vállalkozásnál** volt (termékfejlesztés), amely az információ, kommunikáció területén működő nagyvállalati kategóriába tartozó Kft. Ez a vállalkozás működött a legnagyobb menedzsmenti létszámmal (4 fő), és jelenleg az érettség szakaszában tart. A vállalkozás a termékfejlesztés mellett kapacitás- és létszámbővítő, továbbá költségracionalizálási célú fejlesztést is megvalósított az elmúlt 5 évben. Számosságát tekintve a **legtöbb típusú fejlesztés** a másik, szintén az érettség ciklusában tartó építőipari nagyvállalatnál volt

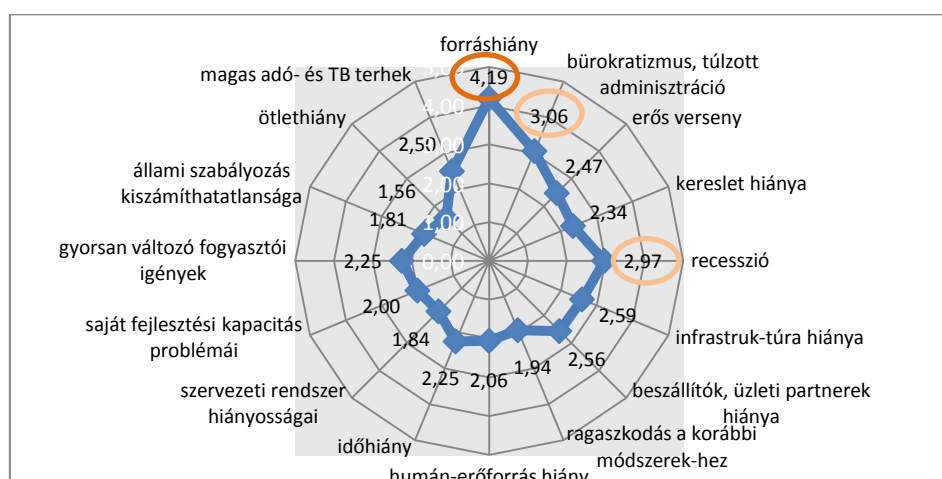
(kapacitásbővítés, eszközbeszerzés, ingatlanvásárlás, létszámbővítés, profilbővítés és költségracionalizálás). A fejlesztés leggyakoribb formája eszközbeszerzés volt (31. ábra).

31. ábra: Az elmúlt 5 évben megvalósított fejlesztések, innováció típusai (db)

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A vállalkozások fejlesztéseit, innovációs tevékenységét az elmúlt 5 évben leginkább a **finanszírozási források hiánya akadályozta**. Fontos gátló tényező volt még a kiterjedt *bürokratikus* követelményeknek történő megfelelés és a *recesszió*. Az innováció szempontjából nagyon fontos, hogy a vállalkozásoknak **lennének ötleteik**, ez a szempont kapta a legalacsonyabb átlagpontszámot az értékelési skálán (32. ábra).

32. ábra: A fejlesztést, innovációt akadályozó tényezők értékelése (1 legkevésbé... 5 leginkább jellemző)

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Megvizsgálva a belső, vállalati tényezőket is, szintén fontosnak tartom kiemelni, hogy mind az ötlethiány, mind a korábbi évek bevált gyakorlatához történő ragaszkodás és a saját fejlesztési kapacitás problémái esetében a tipikus értékelési pontszám (módusz) az egyes volt, vagyis a vállalkozásokra az **ötletgenerálás mellett a rugalmasság és a fejlesztési kapacitások rendelkezésre állása is jellemző**, ami mind elengedhetetlen az innovációs tevékenység szempontjából¹⁰. A leginkább különböző válaszok (relatív szórás) azonban ez utóbbi két szempontnál születtek (6. táblázat).

Középértékek és szóródási mérőszámok az akadályozó tényezők vonatkozásában

6. táblázat

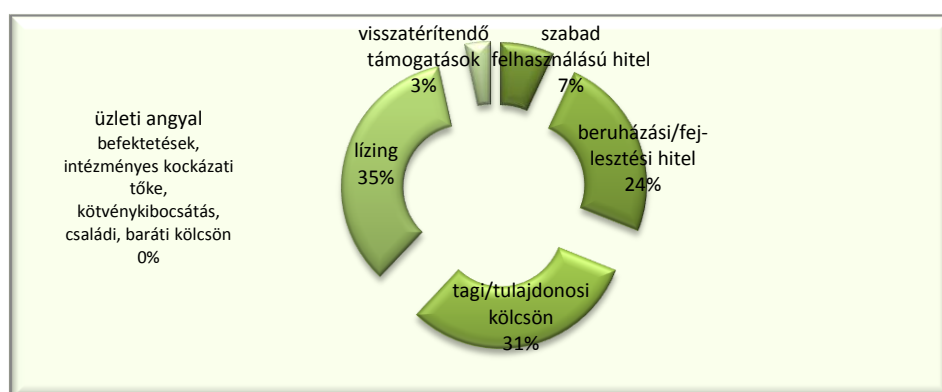
Megnevezés	forráshiány	bürokratizmus, túlzott adminisztráció	erős verseny	kereslet hiánya	recesszió	infrastrukturális hiánya	beszállító, üzleti partnerek hiánya	ragaszkodás a korábbi módszerekhez	humán-erőforrás hiány	időhiány	szervezeti rendszer hiányosságai	saját fejlesztési kapacitás problémái	gyorsan változó fogyasztói igények	állami szabályozás kiszámíthatatlansága	ötlethiány	magas adó- és TB terhek
Átlag	4,19	3,06	2,47	2,34	2,97	2,59	2,56	1,94	2,06	2,25	1,84	2,00	2,25	1,81	1,56	2,50
Módusz	4	4	3	2	4	3	3	1	2	2	2	1	2	2	1	3
Szórás	0,85	1,03	1,12	0,96	1,07	1,09	1,14	1,03	1,06	1,17	0,79	1,09	0,97	0,58	0,75	0,56
Relatív szórás	20%	34%	45%	41%	36%	42%	45%	53%	51%	52%	43%	54%	43%	32%	48%	22%

Forrás: primer kutatás alapján saját számítás és szerkesztés

A fejlesztésre, innovációra költött pénz **közel ¾-e külső, átmeneti forrásból** származott, a **fennmaradó részt belső forrásaikból** oldották meg a vállalkozások. *Külső, véglegesnek* minősíthető pénzügyi megoldás közül (család, barátok tőkebefektetése, részvénykibocsátás, vissza nem térítendő támogatás) egyik forma *sem került bevonásra*. A belső források 70%-át az árbevételből megtérülő értékcsökkenés révén, 30%-ot a visszaforgatott nyereség felhasználásával képezték a vállalkozások. A külső, nem végleges források szerkezetében a **lízing** konstrukció dominált, ami összefüggésbe hozható azzal, hogy a vállalkozásoknál a legtöbb fejlesztés eszközbeszerzés formájában valósult meg, amire a lízing megfelelő megoldás. Szintén fontos szerepe volt ebben a körben a **tulajdonosok által rendelkezésre bocsátott kölcsönforrásoknak**, a tagi

¹⁰ A számításokhoz az Excel program függvényargumentumait használtam fel (ÁTLAG (Szám1; Szám 2;...); MÓDUSZ (Szám1; Szám 2;...)).

hiteleknek. A klasszikusan innovációt finanszírozó üzleti angyal, illetve intézményes kockázati tőke bevonására nem került sor (33. ábra).

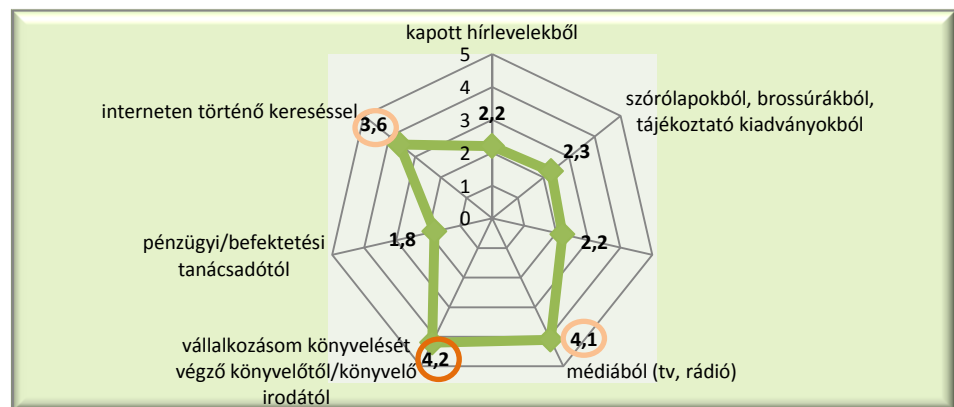

33. ábra: Az elmúlt 5 év fejlesztéseit, innovációit finanszírozó külső, nem végleges források összetétele

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Ezt követően a válaszadókat arra kértem, hogy az **elkövetkező 5 évre vonatkozóan** is jelöljék meg fejlesztési, innovációs elképzeléseiket, annak tervezett finanszírozási forrásait, illetve azt, hogy várhatóan milyen tényezők és milyen mértékben fogják jelenteni ebben az időszakban fejlesztéseik, innovációik akadályait. A kérdésekre adott válaszok mindhárom szempontnál **az elmúlt 5 éves tendenciákhoz hasonlóan alakultak**. Ez azt jelenti, hogy középtávon is elsősorban *eszközbeszerzés* a legfőbb fejlesztési cél, melyhez továbbra is a *lízing* konstrukciót tartják a legmegfelelőbbnek. Ebben az időszakban is várhatóan még a tulajdonosok kölcsönforrásaira támaszkodnak majd a külső átmeneti forrásokból, ugyanakkor **megjelent a külső végleges források közül a vissza nem térítendő pályázati** forráselem, mint lehetséges alternatíva. Ez köszönhető a 2014-2020-s programozási időszak elkövetkező időszakban várható új kiírásainak. A vállalkozások a közeljövőre nézve is a **tőkehiány problémáját látják a leghangsúlyosabbnak**, ugyanakkor valamivel csökkenni látszik a másik két kiemelt akadályozó tényező, a bürokratizmus és a recesszió hatásainak korlátozó szerepe.

A vállalkozások a **fejlesztések, innováció finanszírozása** esetében elsődlegesen a belső forrásokat, majd a hitel típusú, végül a részesedéstípusúakat tartják kívánatosnak bevonni az igénybevétel sorrendjét tekintve. Ez **egyezik** a Packing Order Theory modellben meghatározott **preferencia sorrenddel** [Béza és szerzőtársai, 2013]. Az eredmény ugyanakkor némileg ellentmondhat a fenti tendenciának, mely szerint a vállalkozások fejlesztéseit döntően a lízing konstrukció finanszírozta. Megjegyzem ugyanakkor, hogy ennek oka lehet a belső források korlátozottsága, vagyis az, hogy a véges belső forrás felhasználást követően került csak sor a hitel típusú finanszírozási kategóriába tartozó lízing igénybevételére. Lényeges az is, hogy a felmérésben megjelölt fejlesztések közül egy (termékfejlesztés) tartozott szó szoros értelmében az innováció fogalmába, így a fenti kapott eredmény nem egyértelműen társítható csak az innovációnak. A fentiekből adódóan a 6-os hipotézisemet csak részben tekintem elfogadhatónak.

34. ábra: Az információszerzés forrásainak értékelése

ötfokozatú Likert skálán (1 legkevésbé... 5 leginkább jellemző)

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A **vállalkozások informáltsága közepes** szintűnek értékelhető a fejlesztések, innováció **finanszírozási lehetőségeit** illetően általánosságban és a banki termékek vonatkozásában is. A banki konstrukciókról valamivel többet tudnak (ötfokozatú Likert skálán átlagosan 3,4 pont), mint általában az alternatívák köréről (3,2 pont). A vállalkozások információért **elsősorban könyvelőikhez** fordulnak, de

fontos információ közvetítő a *média* is. Jellemző, hogy többen saját maguk is kutatnak az interneten lehetséges finanszírozási megoldások után. A legkevesebben vonnak be pénzügyi/befektetési tanácsadót a döntéshozatalba (34. ábra).

A fejlesztések, innováció banki finanszírozásának értékelése

(1 legkevésbé fontos/jellemző... 5 leginkább fontos/jellemző)

7. táblázat

Megnevezés	átlagpont	módsz
BANKI HITELLEHETŐSÉGEK JELLEMZŐI		
nincs megfelelő termékkínálat	4,8	5
magas a forrásköltség (kamat, egyéb járulékos költségek)	4,8	5
a banki referensek szakmailag felkészültek	3,8	4
szigorúak a hitelfelvételhez kapcsolódó feltételek	4,7	5
nem kapcsolódnak járulékos szolgáltatások a hitelfelvételhez	2,2	2
A BANKI HITELBŐL TÖRTÉNŐ FINANSZÍROZÁS SZEMPONTJAI		
véges belső források esetén megfelelő forráslehetőség	3,2	3
adómegettakarítást jelent a kapcsolódó költségek, ráfordítások elszámolhatósága miatt	4,1	4
nem kell megosztani a tulajdonosi jogokat	4,8	5
kockázatot jelent, hogy a hitel feltételei változhatnak	4,8	5
igénybevétele kamat és egyéb költségek fizetésének terhével jár	4,6	5
a vállalkozás függőségi helyzetbe kerül a külső finanszírozótól	4,5	4
visszafizetési garancia előírásával járhat (önerő, biztosíték)	3,7	4
BANKI FINANSZÍROZÁSI SZÜKSÉGLET		
alacsonyabb forrásköltség (kamat és járulékos költségek)	4,9	5
finanszírozási tanácsadás, információszolgáltatás	4,4	4
üzleti terv összeállításában segítség	3,2	3
egyenre/vállalkozásra szabott termékkínálat	4,8	5
enyhébb hitelfelvételhez kapcsolódó követelmények	4,9	5

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

A vállalkozásoknak az **innováció banki finanszírozásával kapcsolatosan** a legnagyobb **problémát** a termékkínálat hiánya és magas tőkeköltség jelenti. A legfontosabb **előny**, hogy banki hitel esetében a tulajdonosi jogokat nem kell megosztani, kockázatot jelent viszont számukra a hitel feltételeinek esetleges módosulása. Ezekből adódóan olcsóbb és egyenre szabott termékkínálatra lenne szükségük (7. táblázat).

E fejezet lezárásaként feltevéseim helytállóságával kapcsolatos megállapításaimat foglalom össze (8. táblázat).

A vállalkozások többségénél (88%) a **menedzsment egy főből áll**, de minden vállalkozásnál van legalább egy, aki pénzügyi/gazdasági képzettségű (H1 igazolódott). Ez kedvezőnek mondható a potenciális finanszírozóval való tárgyalást illetően. A **kkv-knál** az elmúlt 5 évben a minta eredményei alapján **nem volt innováció**, az egyetlen, ebbe a körbe tartozó fejlesztést (termékfejlesztés) nagyvállalat valósította meg (H2 igazolódott). Az elmúlt 5 év fejlesztései, innovációja kapcsán a vállalkozások a **finanszírozási források hiányát** jelölték meg, mint legfontosabb akadályozó tényezőt az ötfokozatú Likert skálán (H3 igazolódott). A fejlesztést, innovációt akadályozó tényezők közül a vállalkozások **az ötlet hiányát értékelték a legalacsonyabb pontszámmal** a skálán, vagyis saját értékítéletük alapján lennének innovációra alkalmas ötleteik (H4 igazolódott). A mintában szereplő vállalkozások a fejlesztési, innovációs célú ráfordításaik közel **¾-ét átmenetileg rendelkezésre álló külső forrásból** finanszírozták, kisebb részben használtak belső forrásokat, melyből egyébként az értékcsökkenés dominált. A külső forrásokból a lízing konstrukció volt az elsődleges megoldás (H5 nem igazolódott). A vállalkozások által felállított forrásbevonás kívánatos sorrendje (belső, hitel típusú, részesedés típusú) **egyezik** a Packing Order Theory modellel. Ugyanakkor a mintában a vállalkozások fejlesztéseit döntően a lízing konstrukció finanszírozta, amely a fenti sorrendet nem igazolja. Ez bekövetkezhetett úgy is, hogy a véges belső forrás felhasználás miatt és azt követően fordultak a lízing konstrukció felé. Figyelembe véve azt is, hogy a felmérésben megjelölt fejlesztések közül egy (termékfejlesztés) tartozott szó szoros értelmében az innováció fogalmába, a 6-os hipotézisemet részben tudtam csak elfogadni (H6 részben igazolódott). A vállalkozások a finanszírozást illetően tájékoztatást **elsősorban könyvelőiktől kérnek**, másodsorban fontos információforrásként jelölték meg a médiát és harmadikként jellemző, hogy saját maguk keresnek az elektronikus csatorna segítségével információkat (H7 nem igazolódott).

A vállalkozások szempontjából a legfontosabb hiányosság a bank megfelelő termékkínálatában, és a magas tőkeköltésben keresendő (H8 igazolódott).

A hipotézisvizsgálat eredményeinek összefoglaló táblázata

8. táblázat

Hipotézis	Hipotézis elfogadása/elutasítása
H1: A kkv-k menedzsmentje kis létszámú, de legalább egy fő pénzügyi/gazdasági képzettségű szakember van a vállalkozásnál.	✓
H2: A kkv-k innovációs aktivitása alacsony.	✓
H3: Az innovációs tevékenység legnagyobb akadálya a finanszírozási források hiánya.	✓
H4: A vállalkozások - saját értékítéletük alapján - rendelkeznek ötletekkel innovációs célú fejlesztéshez.	✓
H5: A fejlesztést, innovációt elsősorban belső forrásaikból finanszírozták a vállalkozások.	✗
H6: Innováció finanszírozása esetében is érvényesül a Pecking Order Theory modell szerinti preferencia sorrend.	részben igazolódott
H7: A vállalkozások elsősorban saját maguk keresnek információt az innováció finanszírozási lehetőségeiről.	✗
H8: Az innováció banki finanszírozásával kapcsolatosan a legnagyobb problémát a vállalkozásoknak a termékkínálat hiánya és magas tőkeköltés jelenti.	✓

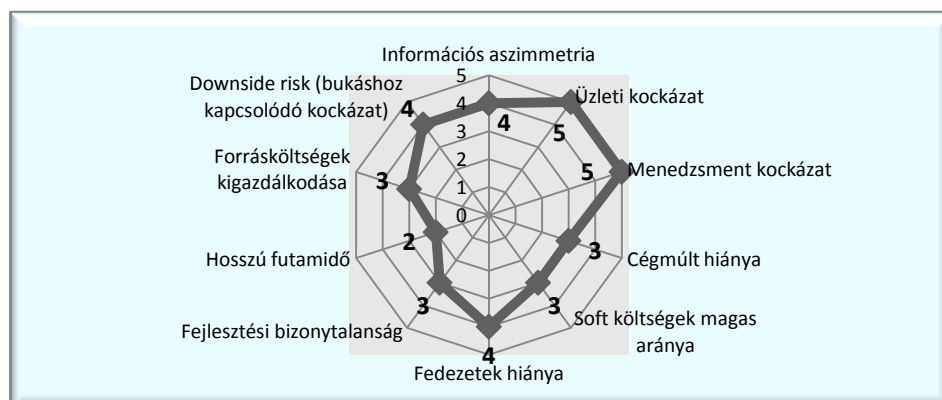
Forrás: saját szerkesztés

4.3. Interjú eredményei

Az interjú készítés **célja** az volt, hogy banki oldalról is véleményt kaphassak az innováció finanszírozási körülményeit illetően.

Interjú alanyomat arra kértem, hogy egy ötfokozatú Likert skálán jelölje meg, hogy a Bank esetében a felsorolt, innovációra jellemző sajátos kockázati elemek véleménye szerint milyen mértékben meghatározóak a fejlesztések, innováció finanszírozása esetében (35. ábra). Két kockázati elem került kiemelésre a finanszírozást illetően: egyrészt az **üzleti kockázat**, amely a piaci értékesíthetőség kockázatával, a megtérülés bizonytalanságával függ össze, másrészt a **menedzsment kockázat**, amely a menedzsment színvonalának, a vezetők döntési képességének, szakértelmének, tapasztalatainak hiányával kapcsolatos. Szintén nagy

intenzitással hat még az információs aszimmetria, a fedezethiány és az ún. downside risk, vagyis az, hogy az innováció nem jut el a piacra jutás szakaszáig.

35. ábra: Az innovációra jellemző kockázati elemek jelentősége a banki finanszírozásban

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Az innováció banki finanszírozásának megítélésével összefüggésben arra voltam kíváncsi, **mennyiben egyező a vállalati és a banki érzékelés** e tekintetben. Megállapítottam, hogy a vállalkozások és a bank oldaláról is összességében **hasonlóan látják** az innováció finanszírozásával kapcsolatos **problémákat** (9. táblázat).

A fejlesztések, innováció banki finanszírozásának értékelésének összehasonlítása

9. táblázat

Megnevezés/pont	kérdőív	interjú
BANKI HITELLEHETŐSÉGEK JELLEMZŐI		
nincs megfelelő termékkínálat	4,8	4
magas a forrásköltség (kamat, egyéb járulékos költségek)	4,8	4
a banki referensek szakmailag felkészültek	3,8	4
szigorúak a hitelfelvételhez kapcsolódó feltételek	4,7	3
nem kapcsolódnak járulékos szolgáltatások a hitelfelvételhez	2,2	1
BANKI FINANSZÍROZÁSI SZÜKSÉGLET		
alacsonyabb forrásköltség (kamat és járulékos költségek)	4,9	4
finanszírozási tanácsadás, információszolgáltatás	4,4	4
üzleti terv összeállításában segítség	3,2	2
egyévre/vállalkozásra szabott termékkínálat	4,8	3
enyhébb hitelfelvételhez kapcsolódó követelmények	4,9	5

Forrás: primer kutatás alapján saját szerkesztés

Az eltérések közül kiemelném, hogy a *finanszírozás forrásköltségének szerepe*, illetve a *személyre szabott termékkínálati igény* valamivel *nagyobb* intenzitással jelentkezik a *vállalkozásoknál*, mint ahogy azt banki oldalról megítélik.

A vállalati ügyfeleket a Bank **elsődlegesen személyes tárgyalás során tájékoztatja** a hitellehetőségekről. Az ügyféltalálkozókön prezentációkkal is segítik a megértést. Ezen túl a Bank honlapján rendelkezésre álló termékleírásokból lehet még információkat szerezni. Interjú alanyom is megerősítette az ismert tendenciát, miszerint a bankok a pénzügyi **válság kialakulása óta jelentősen szigorítottak kockázatviselési hajlandóságukon**. Jelenleg az egyik legnagyobb gátat a fejlesztések, innovációs tevékenység finanszírozása okozza, a bankok gyakran olyan feltételrendszer mellett hajlandóak csak hitelezni, amelyet a magyar kkv szektor szereplői közül sokan nem tudnak teljesíteni. **Ennek enyhítése** napjaink **egyik legfontosabb kérdése** a pénzügyi szektor számára.

5. Összegzés, javaslatok

Az innováció fogalmának értelmezésére sokféle meghatározást találhatunk. A vizsgált definíciók tartalmának **szintetizálásából** úgy vélem az innováció kapcsán a legfontosabb ismérvek, hogy az innováció egy olyan alkalmazott *eszköz*, melynek kiindulópontja egy *ötlet*, az *újdonosság tartalom* kulcseleme, és a *fogyasztói igények új formában* történő kielégítését célozza. Lényeges kiemelni, hogy a **K+F tevékenység nem azonos az innováció fogalmával**. A két fogalom összefonódhat ugyan, de míg a kutatás-fejlesztés az innovációban folyamatelemként megjelenhet, alapvető célja nem azonos az innovációéval. A K+F tevékenység célja a kutatási eredmények létrehozása, az innovációé pedig a piaci bevezetés. A K+F eredménye nem feltétlenül innováció, és nem minden innováció igényel K+F tevékenységet.

Az **innováció szerepe egyre inkább felértékelődik**, mind a vállalkozások, azaz mikro-, mind a nemzetgazdaság, azaz makrogazdasági szinten, és természetesen az európai régiót tekintve is. A tudás hasznosításából adódó alkalmazkodási képesség a *vállalati versenyképesség* megtartásához és növeléséhez, a *nemzetgazdaság dinamikus növekedéséhez elengedhetetlen. Társadalmi szempontból az innováció funkciója az életminőség javításában mutatkozik meg.*

Mivel az egyes tanulmányok alapvetően a K+F tevékenységre vonatkozóan közölnek adatokat, amely mint említettem nem azonos az innováció fogalmával, munkámban az **innovációra vonatkozóan** igyekeztem **szekunder adatokat gyűjteni és szemléltetni a trendeket**. Magyarország az EU tagországok között az ún. **„mérsékeltén innovatív”** csoportba tartozik, amelyben az EU-átlaga 50-90%-át elérő teljesítményű országok vannak, tehát az **innovációs aktivitás növelése, az innováció feltételeinek biztosítása továbbra is feladat**.

Az **innovációs tevékenység finanszírozása sajátosnak mondható** a gyakran *jelentős nagyságrendű forrásigény* és az innovációhoz kapcsolódó *speciális kockázatok* miatt. Utóbbi miatt olyan jelentős *kockázati felárat* tartalmazhat a finanszírozás ára, ami a *kkv szektor*

számára már nem vállalható. A hazai kkv-k külső forrásbevonási képessége a fejlett országokhoz képest egyébként is nagyon alacsony. Ennek oka a vállalkozások oldaláról a hitelképesség hiánya, banki oldalról az innovációhoz társuló speciális kockázatok, az információs aszimmetria és méretgazdasági tényezők miatti távolságtartás.

A gazdaság motorját képező kkv szektor támogatása, finanszírozási forrásokhoz segítése az alultőkésítettség miatt is kiemelt feladat. Dolgozatomban a **szektor szerepét, jelentőségét EU-s összehasonlításban is vizsgáltam.** Összegyűjtöttem a **finanszírozási helyzetüket meghatározó sajátosságokat is,** melyek jelentősen behatárolják lehetőségeiket a finanszírozási forrásokhoz való hozzájutást illetően. A finanszírozási körülményekben lelt problémákat illetően úgy gondolom, hogy mind kínálati, mind keresleti oldalról szükséges megoldásokat találni. **Kínálati oldalról meg kell szüntetni** a források széttagoltságát, és egy strukturált, áttekinthető, a vállalkozások számára a megfelelő megoldás megtalálását elősegítő finanszírozási rendszert kell kialakítani. **Keresleti oldalról** - főképp a növekedésre képes és hajlandó ún. önmegvalósító vállalkozások esetében - a pénzügyi kultúra javítására is szükség van.

Az **innováció finanszírozásában releváns finanszírozási megoldások vizsgálata** során arra a következtetésre jutottam, hogy **az innovatív projektek sajátos kockázata miatt** az innovatív kkv-k számára igazán **két potenciális választási lehetőség van** a véges belső források felhasználását követően: magasabb tőkeigény esetén az informális, professzionális kockázati tőkealapok, alacsonyabb forrásigénynél az informális, üzleti angyal befektetők jöhetnek szóba. Mivel mindkét területen hazánkban elenyészőnek mondható a szektor finanszírozása, a kockázattőke-típusú megoldásokat népszerűsíteni kellene a vállalkozások körében. Probléma, hogy a vállalkozások nem is ismerik sem az intézményes, sem az informális tőkebefektetési megoldások működési mechanizmusát.

Az innováció **banki finanszírozásával** összefüggésben a **Budapest Bank Zrt. gyakorlatát vizsgáltam meg.** A Bank kifejezetten innovációt finanszírozó hitelterméket *nem kínál* a vállalkozásoknak.

Megállapítottam, hogy a vállalati ügyfelek számára rendelkezésre álló **valamennyi bemutatott hitelkonstrukció bekapcsolódhatna az innováció finanszírozásába**, ugyanakkor csak adott hiteligénynél, konkrét innovációs projekt vonatkozásában lehet vizsgálni, hogy a konstrukció alkalmas-e a projekt finanszírozásához. A választott konstrukció odaítélése a Bank részéről az innovációs projekt üzleti tervének szakszerű értékelése, az innovációhoz társuló kockázatok megfelelő felmérése és értékelése után a banki kockázatvállalási hajlandóság függvénye. A három elemzett termék közül a **Beruházási- és devizaberuházási hitelt tartottam a leginkább releváns megoldásnak**, mivel a hitelcélok között elviekben bármilyen fejlesztési cél, így az innováció is megjelölhető. A kkv szektor számára kiemelten fontos tőkeköltség nagysága szempontjából egyértelműen az MNB által refinanszírozott kedvező konstrukciót lehet megjelölni. Pályázati források kiegészítéséhez, amennyiben a kiírás innovációs elemet tartalmaz és ehhez gépbeszerzés szükséges, az Eszközvásárlási hitel is szóba jöhet. Ez a konstrukció azonban az innovációban jelentős nagyságrendet jelentő ún. soft-költségek (pl. kutatók, fejlesztők bérköltsége) finanszírozását nem tudja megoldani. Ahhoz, hogy az innovatív vállalkozás banki forráshoz jusson, a banknak is célcsoportként kell kezelni az innovatív vállalkozói kört. A banki érdekeltség megteremtéséhez véleményem szerint **kormányzati intézkedés** szükséges. A bankon belül pedig **ki kell alakítani az innovációhoz kapcsolódó speciális termékkínálatot**, az innovációs projekteket reálisan értékelni képes **rating rendszert és a kapcsolódó kockázatkezelési stratégiát**.

A vállalkozások körében végzett **primer kérdőíves kutatásommal** előzetesen megfogalmazott hipotéziseim elfogadhatóságát vizsgáltam meg. Ennek során kiderült, hogy a *kkv-k menedzsment létszáma nagyon alacsony*, de minden vállalkozásnál van legalább egy pénzügyi/gazdasági képzettségű. A gyakorlatban azonban fontos, hogy *a szakképzettség gyakorlati jártassággal is összekapcsolódjon*, mivel munkám során tapasztaltam, hogy a bankba betérő vállalkozások képviselői nagyon keveset tudnak saját vállalkozásuk pénzügyi adatairól, helyzetéről. Ezt

alátámasztja a kérdőív azon kérdésére adott válaszok hangsúlya is, amikor arról érdeklődtem, honnan szereznek információt a finanszírozási lehetőségeket illetően. Ebben a körben kiemelt a vállalkozás *könyvelőjének a szerepe*, ugyanakkor lényegesnek tartom, hogy a könyvelők gyakran sem idővel, sem megfelelő szakértelemmel nem rendelkeznek a forrásfelkutatás és azok értékelése vonatkozásában. A felmérés azt is megmutatta, hogy pénzügyi tanácsadó bevonására csak nagyon ritkán kerül sor. A menedzsment színvonala a bank oldaláról is meghatározó, **interjú alanyom szerint** ugyanolyan kiemelt szereppel bír az innovációs projektek üzleti megtérülési követelménye mellett **a vezetők megfelelő döntési képessége és tapasztalata is**. Az **innovációs projektek** speciális jellege miatt úgy gondolom, mindenképpen javasolt lenne **pénzügyi szakember bevonása is a finanszírozási döntésekbe**, amelynek költsége a megfelelő forrás kiválasztása, vagy forráskombináció kialakítása esetén megtérül.

Felmérésemből is kiderült, hogy a **kv innovációs aktivitása nagyon alacsony**. Az elmúlt 5 évben innovációt a mintában egyetlen nagyvállalat valósított meg (termékfejlesztés). Az elmúlt időszakban és a közeljövőre vonatkozóan is a vállalkozásokat az ötlet hiány nem, a **finanszírozási források hiánya annál inkább akadályozza az innovatív tevékenységek megvalósításában**. Függetlenül attól, hogy a vállalkozások által felállított **forrásbevonás kívánatos sorrendje** (belső, hitel típusú, részesedés típusú) **egyezik** a Pecking Order Theory modellel, a mintában szereplő vállalkozások a fejlesztési, innovációs célú ráfordításaik közel $\frac{3}{4}$ -ét **átmenetileg rendelkezésre álló külső forrásból** (főképp eszközbeszerzéseiket finanszírozó lízing konstrukcióval) oldották meg, kisebb részben használtak belső forrásokat. Ennek oka lehet a véges belső forráslehetőség. A vállalkozások a finanszírozással kapcsolatos információkért *elsősorban könyvelőjükhöz fordulnak*, de **kiemelt a média szerepe is a tájékoztatásban**. Ez utóbbi vonalat **javaslom tovább erősíteni**, hiszen a vállalkozásokhoz a Növekedési Hitelprogram híre is a médián keresztül jutott el. A vállalkozások szempontjából a legfontosabb **hiányosság a bank megfelelő termékkínálatában és a magas hitelköltségekben** keresendő, amely

alátámasztja a Budapest Banknál végzett vizsgálataim során megfogalmazott javaslataimat is. Primer kutatásomban megállapítottam azt is, hogy a vállalkozások és a bank oldaláról is összességében **hasonlóan érzékelhetőek** az innováció finanszírozásával kapcsolatos **problémák**. Ugyanakkor *az alacsonyabb forrásköltség és a személyre szabott termékkínálati igény* a banki megítéléshez képest valamivel *nagyobb* intenzitással jelentkezik a vállalkozásoknál.

A pénzügyi **válság kialakulása óta a bankok jelentősen szigorítottak kockázatviselési hajlandóságukon**, ezt a tendenciát interjú alanyom is megerősítette. Jelenleg az innováció finanszírozásában az egyik legnagyobb gátat a szigorú feltételrendszer képezi. **Ennek enyhítési módja** napjaink **egyik legfontosabb kérdése** a pénzügyi szektor számára.

Irodalomjegyzék

ANTAL, A – BALÁZSNÉ LENDVAI, M (2014): *Innovációk menedzsmentje* e-learning tananyag, Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest, ISBN 978-963-7159-76-3

BÉZA D.-CSÁKNÉ FILEP J.-CSAPÓ K.-CSUBÁK T.K.-FARKAS SZ.-SZERB L. (2013): *Kisvállalkozások finanszírozása*, Perfekt, Budapest, ISBN 978-963-394-825-5

CHIKÁN A. (1999): *Vállalatgazdaságtan: születés, halál, szex és üzlet - ennyi dióhéjban*, Aula Kiadó, Budapest ISBN 963-9215-27-9

DOUGHERTY, D. (1996): *Organizing for Innovation*, CLEGG, Stewart R. - HARDY, Cynthia - NORD, Walter R.: Handbook of Organization Studies. London: Sage, p. 424-439. ISBN 978-0761951322

DOWNS, George W. - MOHR, Lawrence B. (1976): *Conceptual issues in the study of innovation*, Administrative Science Quarterly. 21. évf. 4. sz. p. 700-714.

EC (2004): *Innovation Management and the Knowledge-driven Economy*, Brussels

European Commission Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság, 2014: 2014. évi SBA-tájékoztató Magyarország, elérhető: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/hungary_hu.pdf, letöltés időpontja: 2015.04.10

Európai Bizottság (2014): *Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról, Kutatási és innovációs politika*, Luxembourg: az Európai Unió Kiadóhivatala, ISBN 978-92-79-42391-8

HÁRY A. (2014): *Innovációs menedzsment*, Univerzitetna knjiznica Maribor, ISBN 978-961-248-426-2

DR. MOLNÁR T. (2007): *Egyszerűen statisztika*, Perfekt Kiadó, Budapest, ISBN 978-963-394-716-6

Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (2009): *OECD Innovációpolitikai Ország tanulmányok Magyarország*, Budapest, Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal, ISBN 978 963 86528 4 3

Nemzeti Innovációs Hivatal (2014/1): *Kutatási Infrastrukturák Magyarországon*, 2014. november 3., elérhető: <http://nkfih.gov.hu/szakpolitika-strategia/nemzeti-strategiak/kutatasi-infrastrukturak-150203-4>, letöltés időpontja: 2015.05.01.

Nemzeti Innovációs Hivatal (2014/2): *Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia*, 2014. november, elérhető:

<http://nkfih.gov.hu/szakpolitika-strategia/nemzeti-strategiak/nemzeti-intelligens-150203-4>, letöltés időpontja: 2015.05.01.

Nemzetgazdasági Minisztérium (2013): *Befektetés a jövőbe, Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia (2013-2020)*, Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal, elérhető:

<http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fnkfih.gov.hu%2Fszakpolitika-strategia%2Fnemzeti-kfi-strategia%2Fbefektetes-jovobe-kfi&ei=3dMVY-wEIKTyQPv44DQDg&usg=AFQjCNEYvpD4jOtM-aaC7yyJrywtDGlxRQ>, letöltés időpontja: 2015.04.20

Oslo Manual (2005): *The measurement of scientific and technological activities. Proposed guidelines for collecting and interpreting technological innovation data*. European Commission Eurostat. 3. kiad. Paris: OECD, ISBN 978-92-64-01308-3

Portfolio (2012): *Az innováció a változó világban, Helyzetjelentés, Kevés az új ötlet Magyarországon (?)*, elérhető:

<http://www.valtozovilag.hu/innovacio/innovacio.htm>, letöltés időpontja: 2015. 04.30

Profit7.hu (2015): *Ígéretesen fejlődik, de még az EU-átlag alatt a magyar innováció*, elérhető: <http://profit7.hu/startup/igeretesen-fejlodik-de-meg-az-eu-atlag-alatt-a-magyar-innovacio>, letöltés időpontja: 2015.05.04

VECSENYI J. (2009): *Kisvállalkozások indítása és működtetése*, Perfekt, Budapest, ISBN 9789633947685

ZSUPANEKNÉ PALÁNYI, I. (2014): *Innovációs alapismeretek e-learning tananyag*, Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest, ISBN 978-963-7159-75-6

5. *Tudomány-Innováció Program*, elérhető:

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CCwQFjAD&url=http%3A%2F%2Fpalyazat.gov.hu%2Fdownload%2F32079%2F005_TudomanyInnovacio.pdf&ei=WFtMVfvjAsv4UrOfgJAJ&usg=AFQjCNF4upcoRfbZU36lag-izmom1Wg2Ww, letöltés időpontja: 2015.05.04.

Jedlik-terv, Nemzeti stratégia a szellemi tulajdon védelmére 2013-2016, Budapest, 2013. augusztus, elérhető: <http://nkfih.gov.hu/szakpolitika-strategia/nemzeti-strategiak>, letöltés időpontja: 2015.05.01.

Kis- és középvállalkozások stratégiája 2014-2020, Budapest, 2013. május, elérhető: http://2010-2014.kormany.hu/download/1/c2/e0000/KKV_strat_t%C3%A1rsadalmi_egyeztet%C3%A9sre.pdf, letöltés időpontja: 2015.04.20

Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs hivatal honlapja, Jogsabályok, elérhető: <http://nkfi.gov.hu/szakpolitika-strategia/innovaciopolitika>, letöltés időpontja: 2015.04.10.

Budapest Bank Zrt. honlapja, www.budapestbank.hu

Jogsabályok

2004. évi XXXIV. törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról

380/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap működtetésének és felhasználásának szabályairól

Mellékletek

1. sz. melléklet: Kérdőív minta

KKV-k INNOVÁCIÓS FINANSZÍROZÁSA

Tisztelt Kitöltő!

Beke Anikó vagyok, a Budapesti Gazdasági Főiskola Gazdálkodási Kar Zalaegerszeg Pénzügy, számvitel szakos hallgatója. Nagy segítséget jelentene, ha az alábbi kérdőívet kitöltenék, s megosztanák az innováció finanszírozásával kapcsolatos gondolataikat, véleményüket.

Kutatásom célja, hogy eredményeimmel, javaslataimmal elősegítsem a kisvállalkozói szektor innovációs tevékenységének hatékonyabb finanszírozását.

Fáradozásukat és együttműködésüket előre is köszönöm!

Beke Anikó

I. ALAPADATOK

1. Kérem, jelölje meg vállalkozása melyik típusba tartozik!

- mikroállalkozás
- kisvállalkozás
- középvállalkozás
- nagyvállalat
- egyéb

2. Milyen tulajdonban van a vállalkozása?

- magyar magántulajdonban
- külföldi tulajdonban
- magyar és külföldi tulajdonban
- állami tulajdonban
- önkormányzati tulajdonban
- egyéb

3. Mi a vállalkozás működési formája?

- egyéni vállalkozás
- egyéni cég
- bt.
- kkt.
- kft

- zrt.
- nyrt.

4. A vállalkozás indításának időpontja (év):

5. A vállalkozás székhelye (város):

6. Vállalkozás főtevékenysége:

- mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat
- bányászat, kőfejtés
- feldolgozóipar
- villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás
- vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmérsítés
- építőipar
- kereskedelem, gépjárműjavítás
- szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
- információ, kommunikáció
- pénzügyi, biztosítási tevékenység
- ingatlanügyletek
- szakmai, tudományos, műszaki tevékenység
- adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység
- közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás
- oktatás
- humán-egészségügyi, szociális ellátás
- művészet, szórakoztatás, szabadidő
- egyéb szolgáltatás
- háztartás munkaadói tevékenysége; termék előállítás, szolgáltatás végzése saját fogyasztásra
- területen kívüli szervezet

7. Vállalkozása piaca (több is lehetséges):

- belföld
- EU-s országok
- EU-n kívüli országok

8. Jelenleg melyik életciklusban tart a vállalkozás?

- magvető

- induló szakasz
- korai növekedés
- terjeszkedés
- érettség
- hanyatlás
- megújulás

9. A vállalkozás menedzsment létszáma:

- 1 fő, ebből a pénzügyi/gazdasági képzettségűek száma: fő
- 2 fő, ebből a pénzügyi/gazdasági képzettségűek száma: fő
- 3 fő, ebből a pénzügyi/gazdasági képzettségűek száma: fő
- 4 fő, ebből a pénzügyi/gazdasági képzettségűek száma: fő
- 5 fő, ebből a pénzügyi/gazdasági képzettségűek száma: fő
- 6-10 fő, ebből a pénzügyi/gazdasági képzettségűek száma: fő
- 11-15 fő, ebből a pénzügyi/gazdasági képzettségűek száma: fő
- több mint 15 fő, ebből a pénzügyi/gazdasági képzettségűek száma: fő

II. TÉMASPECIFIKUS KÉRDÉSEK

10. Vállalkozása milyen fejlesztéseket, innovációt hajtott végre az elmúlt 5 évben? (több válasz is megjelölhető)

- kapacitásbővítés
- eszközbeszerzés
- ingatlan vásárlás/bővítés
- létszámbővítés
- profilbővítés
- fenntarthatósági fejlesztések (pl. megújuló energiaforrások)
- termék és/vagy szolgáltatásfolyamatok optimalizálása
- költségracionalizálás
- minőségjavítás
- technológiai fejlesztés
- termék/szolgáltatás fejlesztés
- szervezetfejlesztés
- piaci innovációk (piackutatás, piacszegmentálás, piacbővítés, marketing, stb.)
- saját K+F
- egyéb

- semmilyen fejlesztést nem végeztünk

11. Az eddigiekben mik jelentették és milyen mértékben fejlesztéseihez, innovációs tevékenységéhez a korlátokat?

(Értékelje: 1 legkevésbé... 5 leginkább)

	1	2	3	4	5
forráshiány	☐	☐	☐	☐	☐
humánerőforrás hiány	☐	☐	☐	☐	☐
időhiány	☐	☐	☐	☐	☐
bürokratizmus, túlzott adminisztráció	☐	☐	☐	☐	☐
szervezeti rendszer hiányosságai	☐	☐	☐	☐	☐
saját fejlesztési kapacitás problémái	☐	☐	☐	☐	☐
gyorsan változó fogyasztói igények	☐	☐	☐	☐	☐
erős verseny	☐	☐	☐	☐	☐
állami szabályozás kiszámíthatatlansága	☐	☐	☐	☐	☐
kereslet hiány	☐	☐	☐	☐	☐
ötlethiány	☐	☐	☐	☐	☐
recesszió	☐	☐	☐	☐	☐
infrastruktúra hiánya	☐	☐	☐	☐	☐
beszállítók, üzleti partnerek hiánya	☐	☐	☐	☐	☐
magas adó- és TB terhek	☐	☐	☐	☐	☐
ragaszkodás a korábbi bevált módszerekhez	☐	☐	☐	☐	☐

12. Milyen pénzügyi forrásokat használt fel az Ön vállalkozása a fejlesztésekhez, innovációhoz? (több válasz is megjelölhető)

- nem fejlesztettünk, így nem használtunk fel semmilyen pénzügyi forrást

Belső források

- adózott nyereség visszatartása
 értékcsökkenési leírás
 vagyonátrendezés, vagyonrészek értékesítése

Külső, végleges források

- család, barátok stb. tőkebefektetései
 részvénykibocsátás
 vissza nem térítendő támogatások (pl. pályázati források)

Külső, nem végleges források

- üzleti angyalok befektetései

- (intézményes) kockázati tőke
- kötvénykibocsátás
- szabad felhasználású hitel
- beruházási/fejlesztési hitel
- tagi/tulajdonosi kölcsön
- családi, baráti stb. kölcsön
- lízing
- visszatérítendő támogatások

Egyéb, éspedig:

13. Vállalkozása milyen fejlesztéseket, innovációt kíván végrehajtani az elkövetkezendő 5 évben? (több válasz is megjelölhető)

- kapacitásbővítés
- eszközbeszerzés
- ingatlan vásárlás/bővítés
- létszámbővítés
- profilbővítés
- fenntarthatósági fejlesztések (pl. megújuló energiaforrások)
- termék és/vagy szolgáltatásfolyamatok optimalizálása
- költségracionalizálás
- minőségjavítás
- technológiai fejlesztés
- termék/szolgáltatás fejlesztés
- szervezetfejlesztés
- piaci innovációk (piackutatás, piacszegmentálás, piacbővítés, marketing, stb.)
- saját K+F
- egyéb
- semmilyen fejlesztést nem tervezünk

14. Mit gondol, milyen tényezők és milyen mértékben jelentik a jövőbeli fejlesztéseikhez, innovációs tevékenységéhez a korlátokat?

(Értékelje: 1 legkevésbé... 5 leginkább)

	1	2	3	4	5
forráshiány	☐	☐	☐	☐	☐
humánerőforrás hiány	☐	☐	☐	☐	☐

időhiány	☐	☐	☐	☐	☐
bürokratizmus, túlzott adminisztráció	☐	☐	☐	☐	☐
szervezeti rendszer hiányosságai	☐	☐	☐	☐	☐
saját fejlesztési kapacitás problémái	☐	☐	☐	☐	☐
gyorsan változó fogyasztói igények	☐	☐	☐	☐	☐
erős verseny	☐	☐	☐	☐	☐
állami szabályozás kiszámíthatatlansága	☐	☐	☐	☐	☐
kereslet hiány	☐	☐	☐	☐	☐
ötlethiány	☐	☐	☐	☐	☐
recesszió	☐	☐	☐	☐	☐
infrastruktúra hiánya	☐	☐	☐	☐	☐
beszállítók, üzleti partnerek hiánya	☐	☐	☐	☐	☐
magas adó- és TB terhek	☐	☐	☐	☐	☐
ragaszkodás a korábbi bevált módszerekhez	☐	☐	☐	☐	☐

15. Milyen pénzügyi forrásokat kíván felhasználni a következő 5 évben tervezett fejlesztéseihez, innovációs tevékenységéhez? (több válasz is megjelölhető)

- nem tervezünk fejleszteni

Belső források

- adózott nyereség visszatartása
- értékcsökkenési leírás
- vagyonátrendezés, vagyonrészek értékesítése

Külső, végleges források

- család, barátok stb. tőkebefektetései
- részvénykibocsátás
- vissza nem térítendő támogatások (pl. pályázati források)

Külső, nem végleges források

- üzleti angyalok befektetései
- (intézményes) kockázati tőke
- kötvénykibocsátás
- szabad felhasználású hitel
- beruházási/fejlesztési hitel
- tagi/tulajdonosi kölcsön

- családi, baráti stb. kölcsön
- lízing
- visszatérítendő támogatások

Egyéb, éspedig:

16. Rangsorolja (1-3-ig) az alábbi finanszírozási forrásokat a vállalkozása szempontjából kívánatosnak tartott igénybevétel sorrendje alapján a fejlesztések, az innovációs tevékenység finanszírozására vonatkozóan!

- Belső források
- Hitel típusú források
- Tőke/részesedés típusú források

17. Milyen mértékben érzi informáltnak, tájékozottnak magát a fejlesztések, az innováció finanszírozási lehetőségeit illetően?
(Értékelje: 1 egyáltalán nem... 5 teljes mértékben)

	1	2	3	4	5
általában a finanszírozási lehetőségeket illetően	☐	☐	☐	☐	☐
a banki finanszírozási lehetőségeket illetően	☐	☐	☐	☐	☐

18. Honnan szerez információkat a fejlesztések, az innováció finanszírozási lehetőségeit illetően?

- kapott hírlevelekből
- szórólapokból, brossúrákból, tájékoztató kiadványokból
- személyes megkeresés alapján vállalkozásfejlesztéssel/gazdaságfejlesztéssel foglalkozó szervezetektől (pl. Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, Kamara stb.)
- médiából (tv, rádió)
- vállalkozásom könyvelését végző könyvelőtől/könyvelő irodától
- pénzügyi/befektetési tanácsadótól
- interneten történő kereséssel

Egyéb módon, éspedig:

19. Értékelje a banki hitellehetőségek egyes jellemzőit a fejlesztések, innováció finanszírozása vonatkozásában!

(Értékelje: 1 legkevésbé jellemző... 5 leginkább jellemző)

	1	2	3	4	5
nincs megfelelő termékkínálat	☐	☐	☐	☐	☐

magas a forrásköltség (kamat, egyéb járulékos költségek)	☐	☐	☐	☐	☐
a banki referensek szakmailag felkészültek	☐	☐	☐	☐	☐
szigorúak a hitelfelvételhez kapcsolódó feltételek	☐	☐	☐	☐	☐
nem kapcsolódnak járulékos szolgáltatások a hitelfelvételhez	☐	☐	☐	☐	☐

20. Értékelje a fejlesztések, az innováció banki hiteltől történő finanszírozására vonatkozóan az alábbi szempontok fontosságát az Ön vállalkozása aspektusából!

(Értékelje: 1 legkevésbé fontos... 5 leginkább fontos)

	1	2	3	4	5
véges belső források esetén megfelelő forráslehetőség	☐	☐	☐	☐	☐
adómeztakarítást jelent a kapcsolódó költségek, ráfordítások elszámolhatósága miatt	☐	☐	☐	☐	☐
nem kell megosztani a tulajdonosi jogokat	☐	☐	☐	☐	☐
kockázatot jelent, hogy a hitel feltételei változhatnak	☐	☐	☐	☐	☐
igénybevétele kamat és egyéb költségek fizetésének terhével jár	☐	☐	☐	☐	☐
a vállalkozás függőségi helyzetbe kerül a külső finanszírozótól	☐	☐	☐	☐	☐
visszafizetési garancia előírásával járhat (önerő, biztosíték)	☐	☐	☐	☐	☐

21. Mire és milyen mértékben lenne szüksége a fejlesztések, az innováció banki finanszírozása esetében?

(Értékelje: 1 legkevésbé fontos... 5 leginkább fontos)

	1	2	3	4	5
alacsonyabb forrásköltség (kamat és járulékos költségek)	☐	☐	☐	☐	☐
finanszírozási tanácsadás, információszolgáltatás	☐	☐	☐	☐	☐
üzleti terv összeállításában segítség	☐	☐	☐	☐	☐
egyenre/vállalkozásra szabott termékkínálat	☐	☐	☐	☐	☐
enyhébb hitelfelvételhez kapcsolódó követelmények	☐	☐	☐	☐	☐
egyéb, éspedig	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>					

22. Kérem, írja le, milyen változtatási javaslatok vannak a fejlesztések, az innovációs tevékenység jelenlegi banki finanszírozási gyakorlatával kapcsolatban?

2. sz. melléklet: Interjú kérdések

1. Kérem, jelölje, hogy bankjánál az alábbi tényezők milyen mértékben meghatározóak a fejlesztések, innováció finanszírozása esetében!

Értékelés: 1 legkevésbé jellemző... 5 leginkább jellemző

Kockázat megnevezése	A kockázat tartalmának leírása	Értékelés				
		1	2	3	4	5
Információs aszimmetria	A finanszírozó szakértelem hiányában nem tudja megítélni az innováció életképességét.	1	2	3	4	5
Üzleti kockázat	Piaci értékesíthetőség kockázata, megtérülés bizonytalansága.	1	2	3	4	5
Menedzsment kockázat	A menedzsment színvonala, a vezetők döntési képessége, szakértelme nem megfelelő. Spin-off, start-up cégeknél magas a kockázat a tapasztalatok hiánya miatt.	1	2	3	4	5
Cégmúlt hiánya	Start-up vállalkozásoknál jellemző, a hitelképesség nem értékelhető.	1	2	3	4	5
Soft költségek magas aránya	Az innováció költségeinek sokszor kis hányada eszköz-beruházás (ami a finanszírozó szempontjából jól értékelhető). A kutatáshoz és fejlesztéshez használt berendezések a finanszírozó számára nehezen kezelhető, másodpiaci értékesíthetőségük alacsony, fedezetként figyelembe venni gyakorlatilag nem lehet. Jelentős költségelem a fejlesztéshez kapcsolódó munkabér, a kutatók bérszínvonala magas, teljesítményük nehezen értékelhető.	1	2	3	4	5
Fedezetek hiánya	Start-up vállalkozásoknál jellemző, már működő cégek későbbi életciklusában rendelkeznek fedezetként felajánlható vagyonnal. A szabadalmi jogok elzálogosíthatók, értékük a cég sikerességétől függ, nehezen értékesíthető, fedezeti értéke gyakorlatilag nulla.	1	2	3	4	5
Fejlesztési bizonytalanság	Az innováció sikeressége nem biztosított, a kitűzött cél esetleg nem érhető el.	1	2	3	4	5
Hosszú futamidő	A fejlesztés futamideje és megtérülése is nehezen becsülhető, a tervezett idő kitolódhat.	1	2	3	4	5
Forrásköltségek kigazdálkodása	A fejlesztési időszak alatt ált. nincs bevételképződés.	1	2	3	4	5
Downside risk (bukáshoz kapcsolódó kockázat)	Az innováció nem jut el a piacra jutás szakaszáig.	1	2	3	4	5

Forrás: Antal-Balázs, 2014

2. Értékelje a bankja által nyújtott hitelek jellemzőit a fejlesztések, innováció finanszírozása vonatkozásában!

(Értékelje: 1 legkevésbé jellemző... 5 leginkább jellemző)

	1	2	3	4	5
nincs megfelelő termékinálat	☐	☐	☐	☐	☐
magas a forrásköltség (kamat, egyéb járulékos költségek)	☐	☐	☐	☐	☐
a banki referensek szakmailag felkészültek	☐	☐	☐	☐	☐
szigorúak a hitelfelvételhez kapcsolódó feltételek	☐	☐	☐	☐	☐
nem kapcsolódnak járulékos szolgáltatások a hitelfelvételhez	☐	☐	☐	☐	☐

3. Kérem, értékelje tapasztalati alapján, hogy az ügyfeleknek mire és milyen mértékben lenne szüksége a fejlesztések, az innováció banki finanszírozása esetében?

(Értékelje: 1 legkevésbé fontos... 5 leginkább fontos)

	1	2	3	4	5
alacsonyabb forrásköltség (kamat és járulékos költségek)	☐	☐	☐	☐	☐
finanszírozási tanácsadás, információszolgáltatás	☐	☐	☐	☐	☐
üzleti terv összeállításában segítség	☐	☐	☐	☐	☐
egyenre/vállalkozásra szabott termékínálat	☐	☐	☐	☐	☐
enyhébb hitelfelvételhez kapcsolódó követelmények	☐	☐	☐	☐	☐
egyéb, éspedig <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

4. Milyen eszközökkel tájékoztatják ügyfeleiket a fejlesztések, az innováció banki finanszírozási lehetőségeiről?

5. Milyen változtatási javaslatai vannak a fejlesztések, az innovációs tevékenység jelenlegi banki finanszírozási gyakorlatával kapcsolatosan?

SZERZŐI NYILATKOZAT

Alulírott, Beke Anikó büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerzés során.

Zalaegerszeg, 2015.05.18.

hallgató aláírása

ÖSSZEFOGLALÁS

(benyújtandó két példányban)

AZ INNOVÁCIÓ FINANSZÍROZÁSA

szakdolgozat címe

Beke Anikó

Hallgató neve

Levelező tagozat, Pénzügy-számvitel szak, Számvitel szakirány
tagozat/csoport/szak/szakirány

Az **EU versenyképessége** javításának innovációs alapokra helyezése kiemelten fontos, figyelembe véve az amerikai és japán termékek piaci sikereit, a kínai és indiai (olcsó termékek miatti) verseny erősödését. Ennek érdekében indította el az EU a 2014-2020-as költségvetési időszakra a **Horizont 2020** néven ismert programját, amely az eddigi legnagyobb kutatási és innovációs keretprogram, melyben kiemelten fókuszál az innovatív kkv-k támogatására. Az **EU célja**, hogy a **tagországok GDP-jük 3%-át K+F+I-re költsek**.

Hazánkban az innovációnak az ország fejlődésében betöltött kitüntetett szerepe felismerésével 2000-től említhetünk jelentős változást e tekintetben a kormányzati politikában, amely a kutatás-fejlesztés politika intézményi és finanszírozási rendszerének átalakulásával járt. Számos dokumentumban, tervben fogalmazták meg az innováció fontosságát, határozták meg a célkitűzéseket és intézkedéseket. Az innováció hazai forrásokból történő finanszírozására elkülönített állami pénzalapot is létrehoztak, mely 2015-től Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap néven ismert. A 2014-2020 közötti tervezési időszakra a *Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia* fogalmazza meg az innovációs célkitűzéseket. A korábbi programozási időszakhoz képest több mint kétszer akkora összeget, vagyis a Strukturális és Kohéziós Alapokból érkező pénzügyi források közel egy tizedét célozza meg a K+F+I-re fordítani. Hazánk 2020-ra az innovációs intenzitást 1,8%,

2030-ra pedig 3%-ra fogja növelni. Kiemelt dokumentum még az 1303/2013-as EU rendelet alapján kötelező, és az EU-s források felhasználásának feltételéként előírt *Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia (S3)*. A dokumentumban kijelölésre kerülnek azon irányvonalak, amely mentén az új programozási időszak végére a K+F+I-t a leginkább fenntartható módon és a legnagyobb társadalmi és anyagi hasznosulás mellett lehet segíteni.

Dolgozatomban a **kkv-k innovációs szerepének vizsgálatára vállalkozom**, ezen belül **kiemelten** foglalkozom **az innovációs tevékenység finanszírozási lehetőségeivel**. Mivel az egyes tanulmányok inkább K+F tevékenységre vonatkozó adatokat közlik, én kifejezetten az innovációra, ezen belül a kkv szektor innovációban betöltött szerepére vonatkozóan is igyekeztem szekunder adatokat gyűjteni és szemléltetni a trendeket.

A kkv-k **gazdasági szerepét, jelentőségét EU-s összehasonlításban** is elemzem, továbbá számba veszem a szektorra vonatkozó azon **sajátosságokat**, melyek jelentősen **befolyásolják a finanszírozási lehetőségekhez történő hozzáférésüket**. A vállalkozói csoportot jellemző alultőkésítetttség, a külső finanszírozási források korlátozottabb bevonhatósága mellett úgy gondolom, **az innovációs tevékenység finanszírozásához szükséges forrásbevonás** az innovációhoz kapcsolódó sajátos kockázatok miatt még nagyobb **problémát jelent** a vizsgált vállalkozói körnek. Ebből adódóan olyan jelentős kockázati felárat tartalmazhat a finanszírozás ára, ami a kkv szektor számára nem vállalható.

A szekunder adatfeldolgozást követően **primer kutatást** is végeztem, hogy **megismerjem mind a vállalkozások mind a banki finanszírozó oldaláról az innováció finanszírozásával kapcsolatos véleményeket**. A vállalkozások körében készített **kérdőív** alapján előre megfogalmazott **hipotéziseim elfogadhatóságát** vizsgáltam meg.

Elemeztem továbbá egy kereskedelmi bank, a **Budapest Bank Zrt. hiteltermékeit** elsősorban **az innováció finanszírozásába történő bevonhatóság, relevancia** szempontjából. Primer munkámban **mélyinterjú** segítségével gyűjtöttem információkat az innováció banki

finanszírozásának megítélésről **a finanszírozó szemszögéből**, s azokat **párhuzamba állítottam a vállalkozói megítéléssel**.

Elemzéseim az innováció finanszírozását illetően mind keresleti (vállalkozások), mind kínálati oldalról **fontos megállapítások** megfogalmazására ösztönöztek, s megmutatták, hogy mindkét oldalt érintően változtatásokra van szükség.

Kutatásom **célja** az volt, hogy **eredményeimmel, javaslataimmal elősegítsem a kisvállalkozói szektor innovációs tevékenységének hatékonyabb finanszírozását**.